

**PROGRAMACIÓN
DE ECONOMÍA
4º ESO
2018-2019**

MARÍA CASAL FERNÁNDEZ

ÍNDICE

0. PARÁMETROS LEGAIS.....	4
1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN.....	5
2. RELACIÓN E CONCRECIÓN DOS: OBXECTIVOS; CONTIDOS; CRITERIOS DE AVALIACIÓN; ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE; COMPETENCIAS CLAVE.....	12
2.1.OBXECTIVOS NA PROGRAMACIÓN DE ECONOMÍA DE 4º DA ESO.....	20
2.2.CONTIDOS PREESTABLECIDOS NA PROGRAMACIÓN.....	22
2.3.TEMPOPORALIZACIÓN DOS CONTIDOS COS SEUS ESTÁNDARES.....	24
2.4.GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA.....	30
2.5.PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN.....	32
3. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS DE ECONOMÍA.....	32
3.1.ESTRATEXIAS METODOLÓXICAS.....	33
3.2.CRITERIOS METODOLÓXICOS.....	36
4. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS.....	36
5. CRITERIOS SOBRE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO.....	37
5.1.CRITERIOS DE AVALIACIÓN POR BLOQUES DE CONTIDOS.....	37
5.2.CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN DA MATERIA.....	38
5.3.MATERIAIS DO CURSO.....	40
5.4.TEMPORALIZACIÓN DE PROBAS E TAREFAS.....	40
5.5.MECANISMO/S DE RECUPERACIÓN DA PROBA NON SUPERADA.....	42
5.6 AVALIACIÓN FINAL E EXTRAORDINARIA.....	42
6.INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DO ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE.....	43

7. ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMIENTO. RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES.....	46
7.1. ACTIVIDADES DE SEGUIMIENTO DAS MATERIAS PENDENTES.....	46
7.2. RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DE MATERIAS PENDENTES.....	47
8.ORGANIZACIÓN DOS PROCEDEMENTOS QUE LLE PERMITAN AO ALUMNADO ACREDITAR OS COÑECEMENTOS NECESARIOS NA MATERIA DE ECONOMÍA DE 4º DA ESO.....	48
9.DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUENCIA DOS SEUS RESULTADOS.....	48
10. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.....	49
11. CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS.....	53
11.1-PROGRAMACIÓN DE EDUCACIÓN EN VALORES.....	54
11.2-TRATAMENTO DO FOMENTO DA LECTURA.....	57
11.3-TRATAMENTO DO FOMENTO DAS TICs.....	59
11.4-TRATAMENTO DO FOMENTO DA CONVIVENCIA NO CENTRO. Accións de contribución ao Plan de Convivencia.....	60
11.5- CONTRIBUCIÓN DA MATERIA AO PROXECTO LINGÜÍSTICO.....	62
12.ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES PROGRAMADAS POLO DEPARTAMENTO DE CCSS.....	63
13. MECANISMOS DE REVISIÓN, DE AVALIACIÓN E DE MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA.....	63

●. PARÁMETROS LEGAIS:

NORMATIVA de REFERENCIA:

Con base na lexislaciónaplicable, reflíctase a normativa de referencia.

- **Lei Orgánica 2/2006, do 3 de maio, de Educación (LOE), modificada parcialmente pola Lei Orgánica 8/2013, do 9 de decembro, para a mellora da calidade educativa (LOMCE).**
- **Real Decreto 1105/2014, do 26 de decembro, polo que se establece o currículo básico da Educación Secundaria Obrigatoria e do Bacharelato (BOE do 3 de xaneiro de 2015).**
- **Orde ECD/65/2015, do 21 de xaneiro, pola que se describen as relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación da educación primaria, a educación secundaria obrigatoria e o bacharelato (BOE do 29).**
- **Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 29).**
- **Orde do 15 de xullo de 2015 pola que se establece a relación de materias de libre configuración autonómica de elección para os centros docentes nas etapas de educación secundaria obrigatoria e bacharelato, e se regula o seu currículo e a súa oferta (DOG do 21).**
- **Resolución do 27 de xullo de 2015, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións no curso académico 2015/16 para a implantación do currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 29).**
- **RESOLUCIÓN de 15 de xullo de 2016, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións para a implantación, no curso académico 2016/17, do currículo establecido no Decreto 86/2015, de 25 de xuño, da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia.**
- **DECRETO 229/2011, do 7 de decembro, polo que se regula a atención á diversidade do alumnado dos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia na Sección 3.ª Plan Xeral de Atención á Diversidade**
- **RESOLUCIÓN de 15 de xullo de 2016, da Dirección xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa.**

1-INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN:

O Concello de Noia

Superficie:37,2km²

Poboación: 14.337 habitantes (Fonte: INE - 2016)

Parroquias de Noia: Seguindo o nomenclátor de 2011, o municipio comprende a vila de Noia e 5 parroquias:

- Santa María de Argalo
- Santa Cristina de Barro
- San Pedro de Boa
- Santa Mariña de Obre
- Santa María de Roo

Economía do concello:

En canto á **estruturasocio-económica** de Noia, débese destacar que se trata dunha **comarca** de eminente carácter **urbano**, na que as actividades **agropecuarias** de subsistencia tenden a desaparecer fronte a un sector industrial, pesqueiro e, sobre todo terciario, en franco crecemento. O motor económico da vila noiesa está centrado en dous sectores: o sector servizos e o sector primario. No sector servizos destaca o comercio, xa que Noia é un pobo de tradición comercial: antigamente a Noia se a coñecía pola calidade das súas peles e os seus zapatos.

No **sector primario** a actividade económica por excelencia é o marisqueo, do cal viven numerosas familias. A actividade pesqueira da comarca localízase fundamentalmente nos portos de Noia, O Freixo, Portosín e Porto do Son, nos que ten a súa base unha importante flota artesanal e de litoral dedicada ao marisqueo e á pesca. En Noia, esta actividade concéntrase no porto de **Testal**, situado xunto á praia do mesmo nome, onde se encontran varios bancos marisqueiros. Os principais bivalvos que se capturan na ría son o **berberecho** e a **ameixa**, tanto a fina coma a babosa.

É o **sector terciario** o que maior porcentaxe de poboación ocupa, próximo xa ao 50%. A oferta de **servizos** localízase fundamentalmente na **vila de Noia**, seguida das de Porto de Son e Outes. A actividade comercial, os transportes e, sobre todo, as relacionadas co sector turístico son as que teñen unha maior importancia na economía da comarca, especialmente durante os meses de verán nos que se incrementa notablemente a súa poboación.

A pesar dá crecente importancia que o **turismo** está a ter nos últimos anos, este sector aínda non monopoliza a economía da localidade. Non obstante, existen diversos **establecementoshoteleirosdispersos** pola vila, así como numerosos bares e restaurantes.

Perspectivas socioeconómicas. As perspectivas socioeconómicas deberían pasar por se-las dun concello situado no entorno dun **territorioprivilexiado**: o eixo atlántico, vertebrado pola autoestrada entre Ferrol e Tui. A Galicia moderna e do século XXI tenderá a concentrarse nesa extensa conturbación excelentemente comunicada externa e internamente, na que se situarán as dinámicas creativas máis importantes. Esta **situación** de **privilexio** debería influír de forma positiva no devir noiés, xa que o máis dinámico dos nodos do eixo, **Santiago de Compostela**, está situado a menos de 35 quilómetros de Noia. A nova vía de alta capacidade Brión-Noia, de máis de 17 Km. de lonxitude, constitúe o principal eixo de comunicación entre Noia e Santiago de Compostela.

A mellora das **comunicacións** e da **infraestruturahoteleira**; a xestión e posta en valor do **patrimonio** cultural e da continuación do camiño de Santiago ata o mar, seguindo en sentido inverso o percorrido de romeiros medievais; a rehabilitación racional do casco histórico, cunha oferta de vivendas para primeira residencia e a recuperación e revitalización do espazo natural da ría e o seu entorno, son os primeiros pasos para desenvolver unha industria da cultura e do lecer, cun tecido empresarial dinámico e moderno, foco de atracción para reter ás novas xeracións e frea-la tendencia migratoria.

Asemade, será preciso deseñar e aplicar programas para manter un **turismo continuo** e de calidade ao longo de todo o ano, máis aló da temporada de verán.

O carácter de **centro comarcal tradicional** con clara especialización comercial terá que afrontar as novas formas de comercialización con diversas alternativas de consumo, novas canles de comunicación, novas tecnoloxías e modalidades de compra.

Un pouco de Historia e Arte en Noia:

Noia é unha vila que conserva un dous mellores cascos antigos de Galicia. En documentos antigos figura a cidade de Noia coas súas dúas localidades ou barrios: o de Noela, onde agora está o barrio de Campo e o *Novium*, novo burgo amurallado coincidente co actual casco histórico. Ao converterse en residencia habitual do arcebispo Berenguel de Lendoira, recibiu favores como a construción da igrexa de Santa María e fortificación cunha muralla de doce portas con arcos oxivais e torres grandes. Todo iso foi demolido na súa maior parte durante o século XVIII. A Porta da Vila introdúcenos no conxunto histórico. A súa visita pode comezar polo templo de Santa María a Nova co seu cemiterio gremial e continuar polos templos de San Martiño e San Francisco. San Martiño, gótico galego da primeira metade do século XV, destaca pola súa fachada cun gran rosetón e porta ao estilo compostelán, con arquivoltas e xambas decoradas ricamente con esculturas como os doce anciáns con instrumentos musicais. No seu interior a capela de Valderrama cóbrese con bóveda estrelada. No soar do antigo convento de San Francisco, edificio renacentista, construíuse a Casa Consistorial, aproveitando pezas doutros pazos e partes do convento.

A importancia do seu pasado queda reflectida na abundancia de pazos e casas señoriais. Fronte á igrexa de Santa María está o pazo barroco dos García Suárez ou Senra. Paga a pena contemplar a Casa dá Xouba, o pazo Dacosta e Fornodo Rato. Na Praza do Curro, áchase o *Hospital de Sancti Spíritus*, que foi Colexio de Gramática no S.XVII. Modernista é o Coliseo Noela. De forte sabor mariñeiro son as rúas de soportais, usadas antano para gardar barcas.

Fontes:

- Webs do Concello de Noia
- “*PLAN XERAL DE ORDENACIÓN MUNICIPAL DE NOIA. Documento de Aprobación Inicial*”

Datos identificadores do centro. Titularidade

Nome: **IES Campo de San Alberto**

Enderezo: Rúa Egas Moniz s/nL

Localidade: Noia

Provincia: A Coruña

Código do Centro: 15026731

O **IES Campo de San Alberto** é un centro de titularidade pública, dependente da Consellería de Educación (Xunta de Galicia). No mesmo concello contamos con outros centros educativos: o *IES Virxe do Mar*, o *CEIP Felipe de Castro*; o *CPR Plurilingüe María Assumpta*; o *CPR Jaime Balmes* e o *CEIP plurilingüe Alexandre Rodriguez Cadarso* que é o noso centro adscrito situado en Santa Cristina (Barro).

Alumnado:

En relación coa poboación, sinalar que o centro conta cun colectivo de alumnos maioritariamente de clase media e baixa (traballadora), con problemáticas familiares, paro e alumnado de procedencia diversa –colectivo xitano, alumnos de cor, de migracións: interior, ou de América e África.

O alumnado de Secundaria do IES procede maioritariamente do Concello de Noia, se ben hai que engadir que parte do alumnado de 3º e 4ª da ESO proceden doutros centros públicos ou concertados do concellos; nos diversos cursos contamos con repetidores propios ou alleos.

Esta composición nos sitúa ante un colectivo **académicamente** de **distintos niveis**. A conflictividade na **ESO**, no centro, percíbese como **baixa**.

O **nivel social do alumnado** na **ESO** é como o do centro en xeral: medio e medio / baixo.

A maioría dos pais/nais posúen estudos primarios, e o pouco tempo que poden dedicar aos seus fillos e fillas, xunto co escaso control do seu traballo escolar, é un *hándicap* para a boa marcha do alumnado..

Ensinanzas que oferta o centro:

- Oferta formativa en **ESO**.
- **Bacharelato** que pode elixirse entre dúas opcións (Ciencia e Tecnoloxía / Humanidades e Ciencias Sociais).
- Formación Profesional: **consta do** FP Básica, FP de nivel Medio e Superior.
- **Educación secundaria de adultos. ESA**
 - F.P. Básica:** Electrónica e electricidade.
 - Ciclos Medios:
 - Xestión Administrativa
 - Instalación de Telecomunicacións

- Ciclos Superiores:
 - Laboratorio Clínico e Biomédico
 - Administración e Finanzas

Características singulares: Temos alumnado de familias desestruturadas e difícil comunicación familiar. Hai un considerable fracaso escolar.

A **programación** das materias ha de tentar adaptarse as circunstancias específicas destes alumnos e revisada periodicamente coa finalidade de lograr obxectivos básicos e poder **motivar** a todo o alumnado, procurando dar **atención á diversidade** que temos.

-A MATERIA DE **ECONOMÍA DE 4º da ESO** NO CONTEXTO EDUCATIVO DO CENTRO:

Atendendo ao marco xurídico establecido pola **Consellería de educación** (Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria) é preciso reproducir o texto do **ANEXO do DECRETO 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia**, en relación coa materia de **ECONOMÍA de 4º da ESO que asumimos na súa totalidade**.

O mencionado **texto** sinala:

*“A **formación en economía** faise necesaria nun **contexto globalizado**, no que as **relacións** entre os axentes económicos e sociais son cada día máis **complexas**.”*

*A consideración do comportamento económico das persoas na procura da **satisfacción** das súas necesidades, así como da **producción** e da organización dos bens e os servizos necesarios, e da distribución dos recursos escasos facilitan a **comprensión da realidade social**.*

*Calquera persoa necesita coñecer as **regras básicas** que explican os acontecementos económicos e a linguaxe específica utilizada por economistas e medios de comunicación para analizar eses feitos. O **estudo** da **economía** axuda a percibir e a coñecer o mundo, e posibilita analizar e afondar nas relacións humanas, facilita a comprensión dos conceptos utilizados habitualmente na análise económica e empresarial, serve para potenciar destrezas de razoamento, abstracción e interrelación, e proporciona ferramentas para examinar de xeito crítico a sociedade. E contribúe tamén a desenvolver a curiosidade intelectual, a capacidade analítica, o rigor e a amplitude de perspectivas á hora de indagar no coñecemento de variables como o crecemento, a pobreza, a educación, a saúde, a riqueza, o ambiente, etc. Proporciona importantes coñecementos **matemáticos** e **estatísticos**, habilidades de comunicación oral e escrita para explicar e transmitir **ideas e conclusións**, con **argumentos** e evidencias empíricas, sentido da ética e respecto polo ser humano, así como unha **intensa capacidade de traballo, tanto individual como en equipo**.*

*O **enfoque** empregado pola **economía** na resolución dos problemas sociais **distingue a das restantes ciencias sociais**.*

A **materia de 4º de ESO** distribúese en **seis bloques** que permiten o estudo da economía como ciencia e do papel dos axentes económicos.

Bloque 1 ("Ideas económicas básicas") recóllense aspectos relativos aos principios económicos, á terminoloxía propia e á metodoloxía da ciencia económica.

Bloque 2 ("Economía e empresa") analízase o papel e o funcionamento do/da axente de empresas na economía.

Bloque 3 ("Economía persoal") está dedicado ao estudo da transcendencia das decisións económicas na vida das persoas.

Bloque 4 ("Economía e ingresos e gastos do Estado") repasa o papel estatal no funcionamento económico a través da análise dos seus **ingresos e gastos**.

Bloque 5 ("Economía e tipos de xuro, inflación e desemprego") repásanse os aspectos máis salientables da economía financeira e a súa repercusión na actividade económica e o nivel de emprego.

Bloque 6 de "Economía internacional" fai un breve repaso do funcionamento do sector exterior da economía con especial fincapé nas repercusións da integración económica e a globalización.

A grande **transcendencia** social da **economía** queda reflectida na súa contribución ao fomento da mellora na **calidade de vida**, ao **progreso** e ao **benestar social**. Os coñecementos económicos teñen cada día máis **valor**, pola importancia de contar cunha cidadanía formada e pola relevancia dunha boa administración dos recursos públicos.

O estudo da economía proporciona, xunto coa formación técnica, competencias lingüísticas e de comunicación, matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, sociais e cívicas, así como sentido da iniciativa e espírito emprendedor."

O **tratamento metodolóxico** da materia débese axustar ao nivel competencial inicial do alumnado, partindo cando cumpra de aprendizaxes máis simples, respectando **ritmos** e **estilos** de aprendizaxe que teñan en conta a **atención á diversidade**. **Economía de 4º da ESO** permite desenvolver metodoloxías **activas**, nas que o traballo individual e cooperativo e a aprendizaxe por proxectos estean permanentemente **presentes**, con elaboración de diferentes tipos de materiais, integrando de xeito especial as **tecnoloxías da información e da comunicación** cun enfoque orientado á realización de **tarefas e á resolución de problemas**.

É moi importante ter presente o **papel do/da docente** como **orientador/a, promotor/a e facilitador/a do desenvolvemento competencial do alumnado**, e non esquecer a adecuada coordinación entre docentes."

ECONOMÍA DE 4º da ESO: pretensións.

Na materia de **ECONOMÍA** do **4º da ESO**, o **estudo** e a **formación** en **economía** fanse absolutamente **necesarios** nun **contexto** moi **globalizado**, no que as **relación económicas** son cada vez máis **complexas**.

A **economía** está presente en todos os aspectos da nosa **vida cotiá**, calquera cidadano necesita coñecer as regras básicas que explican os acontecementos económicos e a **linguaxe específica** que é utilizado polos economistas e os medios de comunicación para analizar eses feitos. A realidade non pode entenderse correctamente sen considerar o **comportamento económico**.

O estudo da economía axuda a percibir e coñecer o **mundo** que nos rodea, e posibilita analizar e profundar nas **relacións humanas** desde **aspectos micro e macroeconómicos**, incluíndo diferentes variables de contexto; facilita a comprensión dos **conceptos** utilizados habitualmente na economía e no **mundo empresarial**, potencia as habilidades e destrezas de **razoamento, abstracción e interrelación** e proporciona ferramentas para entender as **noticias** que aparecen nos medios de comunicación e examinar de forma **crítica** a **sociedade** na que nos desenvolvemos. Contribúe a desenvolver a **curiosidade intelectual**, a **capacidade analítica**, o rigor e a amplitude de **perspectivas** ao facer fronte ao estudo e **investigación** de **diversos temas**: **pobreza, educación, saúde, riqueza, medio-ambiente**, etc.

Unha **correcta formación económica** que mellore a competencia **financeira** de nosos estudantes contribuirá a que estes **tomen decisións** máis **formadas**, o que a longo prazo contribuirán ao mantemento dos **alicerces do Estado do Benestar en que vivimos**.

Deste xeito formulamos as **pretensións xerais** da materia:

1.- **Asumir responsablemente os seus deberes**, coñecer e exercer os seus **dereitos** no respecto aos demais, practicar a **tolerancia**, a **cooperación** e a **solidariedade** entre as persoas e grupos, exercitarse no **diálogo** afianzando os dereitos humanos e a **igualdade** de trato e de oportunidades entre **mulleres e homes**, como valores comúns dunha sociedade plural e prepararse para o exercicio da **ciudadanía democrática**.

2.- Desenvolverse e consolidar **hábitos de disciplina, estudo e traballo individual** e en **equipo** como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da **aprendizaxe** e como medio de **desenvolvemento persoal**.

3.- Desenvolver **destrezas básicas** na utilización das **fontes de información** para, con **sentido crítico**, adquirir novos **coñecementos**. Adquirir unha **preparación básica** no campo das **tecnoloxías**, especialmente as da **información** e a **comunicación**.

4. Concibir o **coñecemento científico** como un saber **integrado**, que se estrutura en distintas **disciplinas**, así como coñecer e aplicar os **métodos** para identificar os **problemas** nos diversos campos do coñecemento.

5. Desenvolver o **espírito emprendedor** e a **confianza** en si mesmo, a **participación**, o sentido **crítico**, a **iniciativa persoal** e a **capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades**.

Comprender e expresar con **corrección**, **oralmente** e por **escrito**, na lingua castelá e galego, e textos e mensaxes complexos.

A **METODOLOXÍA a empregar** no desenvolvemento da materia fai protagonista especial **áprácticadirecta** a través do uso de **recursos didácticos específicos**, co fin de que o **alumno observe** e **interprete** os **feitos económicos** polos **textos, imaxes, mapas** ou **información estadísticas**.

Partindo dos **coñecementos** que ten adquirido o **alumnado** é convinte empregar dous tipos de **estratexias**, de **exposición** e **indagación**.

1. A de **exposición** deberanse aplicar de xeito preferente para os feitos e conceptos mais **abstractos**.
2. A de **indagación** emprégase nos pequenos traballos de **investigación, individualmente** ou en **grupos**, favorecendo a **reflexión**, a **crítica**, a **elaboración de hipóteses**, asumindo cada un a **responsabilidade** da súa **aprendizaxe**. Neste senso é importante o uso das **tecnoloxías da información e da comunicación**, as **TIC**.

Na **memorización** dos **coñecementos** é primordial acadar o equilibrio entre **comprensión** e **memorización**.

No **desenvolvemento curricular** da materia é preciso axudar a **discernir** con claridade o que son **datos informativos esenciais**, determinantes, en cada tema y que requiren ser **memorizados** e **os que soamente teñen interese circunstancial**. É convinte destacar no **desenvolvemento** de **técnicas de traballo intelectual**, a comezo do curso, insistindo na **comprensión lectora** e na **capacidade de expresarse correctamente**. Con base nisto, débense **promover actividades** para **estimular** o **interese** e o **hábito** da **lectura**, a **expresión oral e escrita**, así como aquelas que requiran do uso dun **vocabulario rigoroso** á hora de elaborar **redaccións, resúmenes, esquemas**, etc. Do mesmo xeito, será tarefa básica a **adquisición** dun **pensamento evolutivo, abstracto, de interrelación e lóxico**, con o fin de potenciar a **análise multicausal** e a **comprensión** das **situacións espazo-temporais**.

2. RELACIÓN E CONCRECIÓN DOS: OBXECTIVOS: CONTIDOS: CRITERIOS DE AVALIACIÓN: ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE: COMPETENCIAS CLAVE:

- Como sinalábamnos as competencias clave do currículo serán as seguintes:

- a) **Comunicación lingüística (CCL).**
- b) **Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT).**
- c) **Competencia dixital (CD).**
- d) **Aprender a aprender (CAA).**
- e) **Competencias sociais e cívicas (CSC).**
- f) **Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE).**
- g) **Conciencia e expresións culturais (CCEC).**

A Consellería de Educación, no seu **Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 29)**, establece o currículo da materia Economía de **4º da ESO**.

A continuación reproducimos o contido:

Economía. 4º de ESO IES CAMPO DE SAN ALBERTO - NOIA				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Ideas económicas básicas				
<ul style="list-style-type: none"> - a - d - f 	<ul style="list-style-type: none"> - B1.1. Economía como ciencia: actividade económica esociedade. - B1.2. Principios na toma de decisións económicas. - B1.3. Escaseza, elección e 	<ul style="list-style-type: none"> - B1.1. Explicar a economía como ciencia social e valorar o impacto permanente das decisións económicas na vida das persoas. 	<ul style="list-style-type: none"> - ECB1.1.1. Recoñece a escaseza de recursos e a necesidade de elixir e tomar decisións como as claves dos problemas básicos de calquera economía, e comprende que 	<ul style="list-style-type: none"> - CCL - CSC

Economía. 4º de ESO IES CAMPO DE SAN ALBERTO - NOIA				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	asignación de recursos. Custo de oportunidade.		<p>todas as eleccións supoñen renunciar a outras alternativas e que todas as decisións teñen consecuencias.</p> <p>▪ ECB1.1.2. Distingue formas de analizar e resolver problemas económicos, e identifica as súas vantaxes, os seus inconvenientes e as súas limitacións.</p>	<p>▪ CAA</p> <p>▪ CD</p>
<p>▪ f</p> <p>▪ h</p> <p>▪ o</p>	<p>▪ B1.4. O método na economía: modelos económicos.</p> <p>▪ B1.5. Fronteira de posibilidades de produción.</p>	<p>▪ B1.2. Identificar a terminoloxía económica básica e o uso dos modelos económicos, e familiarizarse con eles.</p>	<p>▪ ECB1.2.1. Comprende e utiliza correctamente termos da área da economía.</p>	<p>▪ CCL</p>
			<p>▪ ECB1.2.2. Diferencia entre economía positiva e economía normativa.</p>	<p>▪ CAA</p> <p>▪ CSC</p>
			<p>▪ ECB1.2.3. Representa e analiza graficamente o custo de oportunidade mediante a fronteira de posibilidades de produción.</p>	<p>▪ CD</p> <p>▪ CMC CT</p>
<p>▪ a</p> <p>▪ f</p>	<p>▪ B1.6. As relacións económicas básicas e a súa representación.</p>	<p>▪ B1.3. Tomar conciencia dos principios da economía para aplicar nas relacións económicas básicas cos condicionantes de recursos e as necesidades.</p>	<p>▪ ECB1.3.1. Representa as relacións que se establecen entre as economías domésticas e as empresas.</p>	<p>▪ CMC CT</p> <p>▪ CSC</p>
			<p>▪ ECB1.3.2. Aplica razoamentos básicos para interpretar problemas económicos provenientes das relacións económicas do seu contorno.</p>	<p>▪ CMC CT</p> <p>▪ CSC</p>
▪	Bloque 2. Economía e empresa			▪
<p>▪ a</p> <p>▪ b</p> <p>▪ e</p> <p>▪ m</p>	<p>▪ B2.1. A empresa e o/a empresario/a.</p> <p>▪ B2.2. Elementos, funcións e obxectivos da empresa.</p> <p>▪ B2.3. Clases de empresas.</p> <p>▪ B2.4. Formas xurídicas</p>	<p>▪ B2.1. Describir os tipos de empresas e as formas xurídicas das empresas, e relacionar con cada unha coas súas esixencias de capital e as responsabilidades legais</p>	<p>▪ ECB2.1.1. Distingue as formas xurídicas das empresas e relacións coas esixencias de capital para a súa constitución e coas responsabilidades legais para cada tipo.</p>	<p>▪ CM</p> <p>▪ CCT</p> <p>▪ CSIE E</p>

Economía. 4º de ESO IES CAMPO DE SAN ALBERTO - NOIA				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	da empresa.	dos/das propietarios/as e xestores/as, así como as interrelacións das empresas no seu contorno inmediato.	<ul style="list-style-type: none"> - ECB2.1.2. Identifica e valora as formas xurídicas de empresas máis apropiadas en cada caso, en función das características concretas, aplicando o razoamento sobre clasificación das empresas. 	<ul style="list-style-type: none"> - CAA - CD
			<ul style="list-style-type: none"> - ECB2.1.3. Distingue os tipos de empresas e de empresarios/as que actúan no seu ámbito, así como a forma de interactuar co seu contorno máis próximo e os efectos sociais e ambientais, positivos e negativos, que se observan. 	<ul style="list-style-type: none"> - CSI - EE - CSC
<ul style="list-style-type: none"> - a - f - e 	<ul style="list-style-type: none"> - B2.5. Proceso produtivo e factores produtivos. - B2.6. Sectores da actividade económica. 	<ul style="list-style-type: none"> - B2.2. Analizar as características principais do proceso produtivo. 	<ul style="list-style-type: none"> - ECB2.2.1. Analiza os tipos de factores produtivos e as relacións entre produtividade, eficiencia e tecnoloxía. 	<ul style="list-style-type: none"> - CM - C - CT - CSC
			<ul style="list-style-type: none"> - ECB2.2.2. Identifica os sectores económicos, así como os seus retos e as súas oportunidades. 	<ul style="list-style-type: none"> - CD - CSC
<ul style="list-style-type: none"> - e - f 	<ul style="list-style-type: none"> - B2.7. Fontes de financiamento das empresas. Novas formas de financiamento. 	<ul style="list-style-type: none"> - B2.3. Identificar as fontes de financiamento das empresas. 	<ul style="list-style-type: none"> - ECB2.3.1. Explica as posibilidades de financiamento das empresas e diferencia o financiamento externo e o interno, a curto e a longo prazo, así como o custo de cada unha e as implicacións na marcha da empresa. 	<ul style="list-style-type: none"> - CCL - CD - CM - C - CT
<ul style="list-style-type: none"> - e - f 	<ul style="list-style-type: none"> - B2.8. Ingresos e custos da empresa: clasificación. - B2.9. Resultados da empresa. 	<ul style="list-style-type: none"> - B2.4. Determinar, para un caso sinxelo, a estrutura de ingresos e custos dunha empresa, calculando o seu beneficio. 	<ul style="list-style-type: none"> - ECB2.4.2. Distingue os ingresos e os custos dunha empresa, calcula o seu beneficio ou a súa perda, aplicando razoamentos matemáticos, e interpreta os resultados. 	<ul style="list-style-type: none"> - CD - CM - C - CT

Economía. 4º de ESO IES CAMPO DE SAN ALBERTO - NOIA				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> - a - e - f 	<ul style="list-style-type: none"> - B2.10. Obrigas fiscais das empresas. 	<ul style="list-style-type: none"> - B2.5. Diferenciar os impostos que afectan as empresas e a importancia do cumprimento das obrigas fiscais. 	<ul style="list-style-type: none"> - ECB2.5.1. Identifica as obrigas fiscais das empresas segundo a súa forma xurídica e as actividades, e sinala o funcionamento básico dos impostos e as principais diferenzas entre eles. 	<ul style="list-style-type: none"> - CD - CM - C - CT
			<ul style="list-style-type: none"> - ECB2.5.2. Valora a achega que para a riqueza nacional supón a carga impositiva que soportan as empresas. 	<ul style="list-style-type: none"> - CSC
Bloque 3. Economía persoal				-
<ul style="list-style-type: none"> - d - e - f 	<ul style="list-style-type: none"> - B3.1. Orzamento persoal. Control de ingresos e gastos. - B3.2. Xestión do orzamento. Obxectivos e prioridades. 	<ul style="list-style-type: none"> - B3.1. Realizar un orzamento persoal distinguindo entre os tipos de ingresos e gastos, e controlar o seu grao de cumprimento e as posibles necesidades de adaptación. 	<ul style="list-style-type: none"> - ECB3.1.1. Elabora un orzamento ou plan financeiro persoal, identificando os ingresos e os gastos integrantes, e realiza o seu seguimento. 	<ul style="list-style-type: none"> - CAA - CD - CM - C - CT
			<ul style="list-style-type: none"> - ECB3.1.2. Utiliza ferramentas informáticas na preparación e desenvolvemento dun orzamento ou plan financeiro personalizado. 	<ul style="list-style-type: none"> - CAA - CD - CM - C - CT
			<ul style="list-style-type: none"> - ECB3.1.3 Manexa gráficos de análise que permiten comparar unha realidade personalizada coas previsións establecidas. 	<ul style="list-style-type: none"> - CAA - CD - CM - C - CT
<ul style="list-style-type: none"> - a - d - m 	<ul style="list-style-type: none"> - B3.3. Planificación económico-financieira: necesidades económicas nas etapas da vida. 	<ul style="list-style-type: none"> - B3.2. Decidir con racionalidade ante as alternativas económicas da vida persoal, e relacionalas co benestar propio e social. 	<ul style="list-style-type: none"> - ECB3.2.1. Comprende as necesidades de planificación e do manexo de asuntos financeiros ao longo da vida. Esa planificación vincúlase á previsión realizada en cada etapa, de acordo coas decisións tomadas e a marcha da actividade económica nacional. 	<ul style="list-style-type: none"> - CAA - CSI - EE

<ul style="list-style-type: none"> - a - f 	<p>B3.4. Aforro endebedamento. Os plans de pensións.</p> <ul style="list-style-type: none"> - B3.5. Risco e diversificación. 	<ul style="list-style-type: none"> - B3.3. Expressar unha actitude positiva cara ao aforro, e empregar o aforro como medio para alcanzar diversos obxectivos. 	<ul style="list-style-type: none"> - ECB3.3.1. Recoñece e explica a relevancia do aforro e do control do gasto 	<ul style="list-style-type: none"> - CAA - CSC
<p>Economía. 4º de ESO IES CAMPO DE SAN ALBERTO - NOIA</p>				
<p>Obxectivos</p>	<p>Contidos</p>	<p>Criterios de avaliación</p>	<p>Estándares de aprendizaxe</p>	<p>Competencias clave</p>
			<ul style="list-style-type: none"> - ECB3.3.2. Analiza as vantaxes e inconvenientes do endebedamento, valorando o risco e seleccionando a decisión máis axeitada para cada momento. 	<ul style="list-style-type: none"> - CAA - CSC
<ul style="list-style-type: none"> - a - b - e - f - g 	<ul style="list-style-type: none"> - B3.6. O diñeiro. - B3.7. Contratos financeiros: contas e tarxetas de débito e crédito. - B3.8. Relacións no mercado financeiro: información e negociación. - B3.9. Implicacións dos contratos financeiros. Dereitos e responsabilidades dos/das consumidores/as no mercado financeiro. 	<ul style="list-style-type: none"> - B3.4. Recoñecer o funcionamento básico do diñeiro e diferenciar os tipos de contas bancarias e de tarxetas emitidas como medios de pagamento, e valorar a oportunidade do seu uso con garantías e responsabilidade. 	<ul style="list-style-type: none"> - ECB3.4.1. Comprende os termos fundamentais e describe o funcionamento das contas na operativa bancaria. - ECB3.4.2. Valora e comproba a necesidade de interpretar as cláusulas dos contratos bancarios para coñecer os dereitos e as obrigas que se derivan delas, así como a importancia de operar en condicións de seguridade cando se empregan procedementos telemáticos. - ECB3.4.3. Recoñece a capacidade de negociación coas entidades financeiras e analiza os procedementos de reclamación ante estas. - ECB3.4.4. Identifica e explica as modalidades de tarxetas bancarias, así como os elementos e os procedementos que garanten a seguridade na súa operativa. 	<ul style="list-style-type: none"> - CCL - CM - C - CT - CCL - CAA - CD - CCL - CD - CM - C - CT

<ul style="list-style-type: none"> - e - f - g 	<ul style="list-style-type: none"> - B3.10. O seguro como medio para a cobertura de riscos. Tipoloxía de seguros. 	<ul style="list-style-type: none"> - B3.5. Coñecer o concepto de seguro e a súa finalidade. 	<ul style="list-style-type: none"> - ECB3.5.1. Identifica, describe e clasifica os tipos de seguros segundo os riscos ou as situacións adversas nas etapas da vida. - 	<ul style="list-style-type: none"> - CAA - CCL - CM - C - CT
Bloque 4. Economía e ingresos e gastos do Estado				
Economía. 4º de ESO				
IES CAMPO DE SAN ALBERTO - NOIA				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> - a - b - e - f - g - ñ 	<ul style="list-style-type: none"> - B4.1. Orzamentos públicos: ingresos e gastos do Estado. 	<ul style="list-style-type: none"> - B4.1. Recoñecer e analizar a procedencia das principais fontes de ingresos e gastos do Estado, e interpretar gráficos onde se amose esa distribución. 	<ul style="list-style-type: none"> - ECB4.1.1. Identifica as vías de onde proceden os ingresos do Estado, así como as principais áreas dos gastos do Estado, e comenta as súas relacións. 	<ul style="list-style-type: none"> - CM - C - CT - CSC
			<ul style="list-style-type: none"> - ECB4.1.2. Analiza e interpreta datos e gráficos de contido económico relacionados cos ingresos e os gastos do Estado. 	<ul style="list-style-type: none"> - CD - CM - C - CT
			<ul style="list-style-type: none"> - ECB4.1.3. Distingue nos ciclos económicos o comportamento dos ingresos e dos gastos públicos, así como os efectos que se poden producir ao longo do tempo. 	<ul style="list-style-type: none"> - CM - C - CT - CSC
			<ul style="list-style-type: none"> - ECB4.1.4. Describe o contido dos orzamentos públicos e argumenta a necesidade de prever os ingresos e os gastos, e controlar a súa execución. 	<ul style="list-style-type: none"> - CCL - CSC
<ul style="list-style-type: none"> - a - e - f 	<ul style="list-style-type: none"> - B4.2. A débeda pública e o déficit público. 	<ul style="list-style-type: none"> - B4.2. Diferenciar e explicar os conceptos de débeda pública e déficit público. 	<ul style="list-style-type: none"> - ECB4.2.1. Comprende e expresa as diferenzas entre os conceptos de débeda pública e déficit público, así como a relación que se produce entre eles. 	<ul style="list-style-type: none"> - CCL - CM - C - CT
<ul style="list-style-type: none"> - a - c - d - e - f 	<ul style="list-style-type: none"> - B4.3. Desigualdades económicas e distribución da renda. 	<ul style="list-style-type: none"> - B4.3. Determinar o impacto para a sociedade da desigualdade da renda e estudar as ferramentas de redistribución da renda. 	<ul style="list-style-type: none"> - ECB4.3.1. Coñece e describe os efectos da desigualdade da renda e os instrumentos de redistribución desta. 	<ul style="list-style-type: none"> - CCL - CM - C - CT - CSC

			<ul style="list-style-type: none"> - ECB4.3.2. Interpreta gráficos representativos da distribución da renda 	<ul style="list-style-type: none"> - CAA - CD - CM - C - CT
-	Bloque 5. Economía e tipos de xuro, inflación e desemprego			-
<ul style="list-style-type: none"> - a - c 	<ul style="list-style-type: none"> - B5.1. Tipos de xuro. - B5.2. Inflación. 	<ul style="list-style-type: none"> - B5.1. Diferenciar as magnitudes de tipos de xuro, inflación e desemprego, 	<ul style="list-style-type: none"> - ECB5.1.1. Describe as causas da inflación e valora as súas principais repercusións 	<ul style="list-style-type: none"> - CCL - CSC
Economía. 4º de ESO IES CAMPO DE SAN ALBERTO - NOIA				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
<ul style="list-style-type: none"> - e - f 	<ul style="list-style-type: none"> - B5.3. Consecuencias dos cambios nos tipos de xuro e inflación. - B5.4. Desemprego: clasificación e consecuencias. 	<p>analizar as relacións entre elas e interpretar datos e gráficos vinculados con esas magnitudes.</p>	<p>económicas e sociais.</p> <ul style="list-style-type: none"> - ECB5.1.2. Explica o funcionamento dos tipos de interese e as consecuencias da súa variación para a marcha da economía. - ECB5.1.3. Valora e interpreta datos e gráficos de contido económico relacionados cos tipos de xuro, inflación e desemprego. 	<ul style="list-style-type: none"> - CCL - CM - C - CT - CSC - CD - CM - C - CT
<ul style="list-style-type: none"> - a - c - e - f 	<ul style="list-style-type: none"> - B5.5. Causas do desemprego e políticas contra o desemprego. O desemprego en Galicia. - B5.6. Perspectivas da ocupación. 	<ul style="list-style-type: none"> - B5.2. Valorar opcións de políticas macroeconómicas para facer fronte ao desemprego. 	<ul style="list-style-type: none"> - ECB5.2.1. Describe as causas do desemprego e valora as súas principais repercusións económicas e sociais. - ECB5.2.2. Analiza os datos de desemprego en España e as políticas contra o desemprego. - ECB5.2.3. Investiga e reconece vieiros e tendencias de emprego. 	<ul style="list-style-type: none"> - CCL - CM - C - CT - CSC - CD - CSC - CAA - CD

Bloque 6. Economía internacional				
<ul style="list-style-type: none"> - a - e - f - m 	<ul style="list-style-type: none"> - B6.1. Globalización económica. - B6.2. Comercio internacional. - B6.3. Integración económica e monetaria europea. - B6.4. Economía e ambiente: sustentabilidade. 	<ul style="list-style-type: none"> - B6.1. Valorar o impacto da globalización económica, do comercio internacional e dos procesos de integración económica na calidade de vida das persoas e no ambiente. 	<ul style="list-style-type: none"> - ECB6.1.1. Valora o grao de interconexión das economías de todos os países do mundo e aplica a perspectiva global para emitir xuízos críticos. 	<ul style="list-style-type: none"> - CAA - CSC
			<ul style="list-style-type: none"> - ECB6.1.2. Explica as razóns que xustifican o intercambio económico entre países e que inflúen nel. 	<ul style="list-style-type: none"> - CCL - CSC
			<ul style="list-style-type: none"> - ECB6.1.3. Analiza e presenta acontecementos económicos contemporáneos no contexto da globalización e o comercio 	<ul style="list-style-type: none"> - CAA - CD - CSC
<p>Economía. 4º de ESO IES CAMPO DE SAN ALBERTO - NOIA</p>				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			internacional.	
			<ul style="list-style-type: none"> - ECB6.1.4. Recoñece e enumera vantaxes e inconvenientes do proceso de integración económica e monetaria da Unión Europea. 	<ul style="list-style-type: none"> - CCL - CD - CSC
			<ul style="list-style-type: none"> - ECB6.1.5. Reflexiona sobre os problemas ambientais e a súa relación co impacto económico internacional, e analiza as posibilidades dun desenvolvemento sustentable. 	<ul style="list-style-type: none"> - CAA - CSC

2.1-OBXECTIVOS NA PROGRAMACIÓN DE ECONOMÍA DE 4º DA ESO

En relación cos obxectivos concretos da materia **Economía de 4º da ESO**, a tenor do

sinalado no **art. 10 do Decreto 86/2015/** que determina os **Obxectivos da Educación Secundaria Obrigatoria**, con base no currículo da materia de **Economía de 4º da ESO**, os obxectivos do currículo desta materia serían:

A educación secundaria obrigatoria contribuirá a desenvolver nos alumnos e nas alumnas as capacidades que lles permitan:

(Materia de ECONOMÍA 4º da ESO)

a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.

b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.

d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.

e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.

f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.

g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.

h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.

...

m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

...

ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

o) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

i) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.

j) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.

k) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.

l) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.

m) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.

...

m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar

críticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

...

ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

o) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersonal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

2.2 CONTIDOS PREESTABLECIDOS NA PROGRAMACIÓN.

Os **CONTIDOS** concretos da materia **Economía de 4º da ESO**, ao teor do sinalado no **Decreto 86/2015/** que determina o currículo de Secundaria e Bacharelato , con base no currículo da materia de **ECONOMÍA de 4º da ESO**, serían:

❖ Bloque 1. Ideas económicas básicas

- B1.1. Economía como ciencia: actividade económica e sociedade.
- B1.2. Principios na toma de decisións económicas.
- B1.3. Escaseza, elección e asignación de recursos. Custo de oportunidade.
- B1.4. O método na economía: modelos económicos.
- B1.5. Fronteira de posibilidades de produción.
- B1.6. As relacións económicas básicas e a súa representación.

❖ Bloque 2. Economía e empresa

- B2.1. A empresa e o/a empresario/a.
- B2.2. Elementos, funcións e obxectivos da empresa.
- B2.3. Clases de empresas.
- B2.4. Formas xurídicas da empresa.
- B2.5. Proceso produtivo e factores produtivos.
- B2.6. Sectores da actividade económica.
- B2.7. Fontes de financiamento das empresas. Novas formas de financiamento.
- B2.8. Ingresos e custos da empresa: clasificación.
- B2.9. Resultados da empresa.
- B2.10. Obrigas fiscais das empresas.

❖ Bloque 3. Economía persoal

- B3.1. Orzamento persoal. Control de ingresos e gastos.
- B3.2. Xestión do orzamento. Obxectivos e prioridades.
- B3.3. Planificación económico-financeira: necesidades económicas nas etapas da vida.
- B3.4. Aforro e endebedamento. Os plans de pensións.
- B3.5. Risco e diversificación.
- B3.6. O diñeiro.
- B3.7. Contratos financeiros: contas e tarxetas de débito e crédito.
- B3.8. Relacións no mercado financeiro: información e negociación.
- B3.9. Implicacións dos contratos financeiros. Dereitos e responsabilidades dos/das consumidores/as no mercado financeiro.
- B3.10. O seguro como medio para a cobertura de riscos. Tipoloxía de seguros.

❖ Bloque 4. Economía e ingresos e gastos do Estado

- B4.1. Orzamentos públicos: ingresos e gastos do Estado.
- B4.2. A débeda pública e o déficit público.
- B4.3. Desigualdades económicas e distribución da renda.

❖ Bloque 5. Economía e tipos de xuro, inflación e desemprego

- B5.1. Tipos de xuro.
- B5.2. Inflación.
- B5.3. Consecuencias dos cambios nos tipos de xuro e inflación.
- B5.4. Desemprego: clasificación e consecuencias.
- B5.5. Causas do desemprego e políticas contra o desemprego. O desemprego en Galicia.
- B5.6. Perspectivas da ocupación.

❖ Bloque 6. Economía internacional

- B6.1. Globalización económica.
- B6.2. Comercio internacional.
- B6.3. Integración económica e monetaria europea.
- B6.4. Economía e ambiente: sustentabilidade.

2.3-TEMPOPORALIZACIÓN DOS CONTIDOS COS SEUS ESTÁNDARES

Economía. 4º de ESO IES CAMPO DE SAN ALBERTO - NOIA		
Contidos	TEMPORALIZACIÓN	Estándares de aprendizaxe
Bloque 1. Ideas económicas básicas		
<ul style="list-style-type: none"> - B1.1. Economía como ciencia: actividade económica e sociedade. - B1.2. Principios na toma de decisións económicas. - B1.3. Escaseza, elección e asignación de recursos. Custo de oportunidade. 		<ul style="list-style-type: none"> - ECB1.1.1. Recoñece a escaseza de recursos e a necesidade de elixir e tomar decisións como as claves dos problemas básicos de calquera economía, e comprende que todas as eleccións supoñen renunciar a outras alternativas e que todas as decisións teñen consecuencias.
		<ul style="list-style-type: none"> - ECB1.1.2. Distingue formas de analizar e resolver problemas económicos, e identifica as súas vantaxes, os seus inconvenientes e as súas limitacións.
<ul style="list-style-type: none"> - B1.4. O método na economía: modelos económicos. - B1.5. Fronteira de posibilidades de produción. 	SETEMBRO/ OUTUBRO	<ul style="list-style-type: none"> - ECB1.2.1. Comprende e utiliza correctamente termos da área da economía.
		<ul style="list-style-type: none"> - ECB1.2.2. Diferencia entre economía positiva e economía normativa.
		<ul style="list-style-type: none"> - ECB1.2.3. Representa e analiza graficamente o custo de oportunidade mediante a fronteira de posibilidades de produción.
<ul style="list-style-type: none"> - B1.6. As relacións económicas básicas e a súa representación. 		<ul style="list-style-type: none"> - ECB1.3.1. Representa as relacións que se establecen entre as economías domésticas e as empresas. - ECB1.3.2. Aplica razoamentos básicos para interpretar problemas económicos provenientes das relacións económicas do seu contorno

Economía. 4º de ESO IES CAMPO DE SAN ALBERTO - NOIA		
Contidos	TEMPORALIZACIÓN	Estándares de aprendizaxe
Bloque 2. Economía e empresa		
<ul style="list-style-type: none"> - B2.1. A empresa e o/a empresario/a. - B2.2. Elementos, funcións e obxectivos da empresa. - B2.3. Clases de empresas. - B2.4. Formas xurídicas da empresa. 	<p>NOVEMBRO/ DECEMBRO</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ECB2.1.1. Distingue as formas xurídicas das empresas e relacións coas esixencias de capital para a súa constitución e coas responsabilidades legais para cada tipo.
		<ul style="list-style-type: none"> - ECB2.1.2. Identifica e valora as formas xurídicas de empresas máis apropiadas en cada caso, en función das características concretas, aplicando o razoamento sobre clasificación das empresas.
		<ul style="list-style-type: none"> - ECB2.1.3. Distingue os tipos de empresas e de empresarios/as que actúan no seu ámbito, así como a forma de interactuar co seu contorno máis próximo e os efectos sociais e ambientais, positivos e negativos, que se observan.
<ul style="list-style-type: none"> - B2.5. Proceso produtivo e factores produtivos. - B2.6. Sectores da actividade económica. 		<ul style="list-style-type: none"> - ECB2.2.1. Analiza os tipos de factores produtivos e as relacións entre produtividade, eficiencia e tecnoloxía.
		<ul style="list-style-type: none"> - ECB2.2.2. Identifica os sectores económicos, así como os seus retos e as súas oportunidades.
<ul style="list-style-type: none"> - B2.7. Fontes de financiamento das empresas. Novas formas de financiamento. 		<ul style="list-style-type: none"> - ECB2.3.1. Explica as posibilidades de financiamento das empresas e diferencia o financiamento externo e o interno, a curto e a longo prazo, así como o custo de cada unha e as implicacións na marcha da empresa.

Economía. 4º de ESO IES CAMPO DE SAN ALBERTO - NOIA		
Contidos	TEMPORALIZACIÓN	Estándares de aprendizaxe
<ul style="list-style-type: none"> - B2.8. Ingresos e custos da empresa: clasificación. - B2.9. Resultados da empresa. 		<ul style="list-style-type: none"> - ECB2.4.2. Distingue os ingresos e os custos dunha empresa, calcula o seu beneficio ou a súa perda, aplicando razoamentos matemáticos, e interpreta os resultados.
<ul style="list-style-type: none"> - B2.10. Obrigas fiscais das empresas. 		<ul style="list-style-type: none"> - ECB2.5.1. Identifica as obrigas fiscais das empresas segundo a súa forma xurídica e as actividades, e sinala o funcionamento básico dos impostos e as principais diferenzas entre eles. - ECB2.5.2. Valora a achega que para a riqueza nacional supón a carga impositiva que soportan as empresas.
Bloque 3. Economía persoal		
<ul style="list-style-type: none"> - B3.1. Orzamento persoal. Control de ingresos e gastos. - B3.2. Xestión do orzamento. Obxectivos e prioridades. 		<ul style="list-style-type: none"> - ECB3.1.1. Elabora un orzamento ou plan financeiro persoal, identificando os ingresos e os gastos integrantes, e realiza o seu seguimento. - ECB3.1.2. Utiliza ferramentas informáticas na preparación e desenvolvemento dun orzamento ou plan financeiro personalizado. - ECB3.1.3 Manexa gráficos de análise que permiten comparar unha realidade personalizada coas previsións establecidas.
<ul style="list-style-type: none"> - B3.3. Planificación económico-financiera: necesidades económicas nas etapas da vida. 	XANEIRO/ FEBREIRO	<ul style="list-style-type: none"> - ECB3.2.1. Comprende as necesidades de planificación e do manexo de asuntos financeiros ao longo da vida. Esa planificación vincúlase á previsión realizada en cada etapa, de acordo coas

Economía. 4º de ESO IES CAMPO DE SAN ALBERTO - NOIA		
Contidos	TEMPORALIZACIÓN	Estándares de aprendizaxe
		decisións tomadas e a marcha da actividade económica nacional.
<ul style="list-style-type: none"> - B3.4. Aforro e endebedamento. Os plans de pensións. - B3.5. Risco e diversificación. 		<ul style="list-style-type: none"> - ECB3.3.1. Recoñece e explica a relevancia do aforro e do control do gasto. - ECB3.3.2. Analiza as vantaxes e inconvenientes do endebedamento, valorando o risco e seleccionando a decisión máis axeitada para cada momento.
<ul style="list-style-type: none"> - B3.6. O diñeiro. - B3.7. Contratos financeiros: contas e tarxetas de débito e crédito. - B3.8. Relacións no mercado financeiro: información e negociación. - B3.9. Implicacións dos contratos financeiros. Dereitos e responsabilidades dos/das consumidores/as no mercado financeiro. 		<ul style="list-style-type: none"> - ECB3.4.1. Comprende os termos fundamentais e describe o funcionamento das contas na operativa bancaria. - ECB3.4.2. Valora e comproba a necesidade de interpretar as cláusulas dos contratos bancarios para coñecer os dereitos e as obrigas que se derivan delas, así como a importancia de operar en condicións de seguridade cando se empregan procedementos telemáticos. - ECB3.4.3. Recoñece a capacidade de negociación coas entidades financeiras e analiza os procedementos de reclamación ante estas. - ECB3.4.4. Identifica e explica as modalidades de tarxetas bancarias, así como os elementos e os procedementos que garanten a seguridade na súa operativa.
<ul style="list-style-type: none"> - B3.10. O seguro como medio para a cobertura de riscos. Tipoloxía de seguros. 		<ul style="list-style-type: none"> - ECB3.5.1. Identifica, describe e clasifica os tipos de seguros segundo os riscos ou as situacións adversas nas etapas da vida. -

Bloque 4. Economía e ingresos e gastos do Estado		
Economía. 4º de ESO		
IES CAMPO DE SAN ALBERTO - NOIA		
Contidos	TEMPORALIZACIÓN	Estándares de aprendizaxe
<ul style="list-style-type: none"> - B4.1. Orzamentos públicos: ingresos e gastos do Estado. 		<ul style="list-style-type: none"> - ECB4.1.1. Identifica as vías de onde proceden os ingresos do Estado, así como as principais áreas dos gastos do Estado, e comenta as súas relacións.
		<ul style="list-style-type: none"> - ECB4.1.2. Analiza e interpreta datos e gráficos de contido económico relacionados cos ingresos e os gastos do Estado.
		<ul style="list-style-type: none"> - ECB4.1.3. Distingue nos ciclos económicos o comportamento dos ingresos e dos gastos públicos, así como os efectos que se poden producir ao longo do tempo.
		<ul style="list-style-type: none"> - ECB4.1.4. Describe o contido dos orzamentos públicos e argumenta a necesidade de prever os ingresos e os gastos, e controlar a súa execución.
<ul style="list-style-type: none"> - B4.2. A débeda pública e o déficit público. 	<p style="text-align: center;">FEBREIRO/ MARZO</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ECB4.2.1. Comprende e expresa as diferenzas entre os conceptos de débeda pública e déficit público, así como a relación que se produce entre eles.
<ul style="list-style-type: none"> - B4.3. Desigualdades económicas e distribución da renda. 		<ul style="list-style-type: none"> - ECB4.3.1. Coñece e describe os efectos da desigualdade da renda e os instrumentos de redistribución desta.
		<ul style="list-style-type: none"> - ECB4.3.2. Interpreta gráficos representativos da distribución da renda

Bloque 5. Economía e tipos de xuro, inflación e desemprego		
<ul style="list-style-type: none"> - B5.1. Tipos de xuro. - B5.2. Inflación. - B5.3. Consecuencias dos cambios nos tipos de xuro e inflación. - B5.4. Desemprego: clasificación e consecuencias. 	ABRIL/	<ul style="list-style-type: none"> - ECB5.1.1. Describe as causas da inflación e valora as súas principais repercusións económicas e sociais. - ECB5.1.2. Explica o funcionamento dos tipos de interese e as consecuencias da súa variación para a marcha da economía.
Economía. 4º de ESO IES CAMPO DE SAN ALBERTO - NOIA		
Contidos	TEMPORALIZACIÓN	Estándares de aprendizaxe
	MAIO	<ul style="list-style-type: none"> - ECB5.1.3. Valora e interpreta datos e gráficos de contido económico relacionados cos tipos de xuro, inflación e desemprego.
<ul style="list-style-type: none"> - B5.5. Causas do desemprego e políticas contra o desemprego. O desemprego en Galicia. - B5.6. Perspectivas da ocupación. 		<ul style="list-style-type: none"> - ECB5.2.1. Describe as causas do desemprego e valora as súas principais repercusións económicas e sociais. - ECB5.2.2. Analiza os datos de desemprego en España e as políticas contra o desemprego. - ECB5.2.3. Investiga e reconece vieiros e tendencias de emprego.
Bloque 6. Economía internacional		
<ul style="list-style-type: none"> - B6.1. Globalización económica. - B6.2. Comercio internacional. - B6.3. Integración económica e monetaria europea. - B6.4. Economía e ambiente: sustentabilidade. 	MAIO/ XUÑO	<ul style="list-style-type: none"> - ECB6.1.1. Valora o grao de interconexión das economías de todos os países do mundo e aplica a perspectiva global para emitir xuízos críticos. - ECB6.1.2. Explica as razóns que xustifican o intercambio económico entre países e que inflúen nel.

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB6.1.3. Analiza e presenta acontecementos económicos contemporáneos no contexto da globalización e o comercio internacional.
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB6.1.4. Recoñece e enumera vantaxes e inconvenientes do proceso de integración económica e monetaria da Unión Europea.
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ECB6.1.5. Reflexiona sobre os problemas ambientais e a súa relación co impacto económico internacional, e analiza as posibilidades dun desenvolvemento sustentable.

2.4-GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA

Con base no **currículo** da materia de **ECONOMÍA de 4º da ESO**, os obxectivos, os contidos e os estándares, establecidos pola Administración educativa, propónse unha selección e agrupación **de mínimos esixibles, en relación cos estándares de aprendizaxe** para unha avaliación positiva na materia:

CONTIDOS MÍNIMOS:

BLOQUE 1: IDEAS ECONÓMICAS BÁSICAS

- A Economía e o seu impacto na vida dos cidadáns.
- A escaseza, a elección e a asignación de recursos. Custo de oportunidade.
- Método en Economía.
- Un achegamento aos modelos económicos.
- Os axentes económicos.
- A toma de decisións.
- As relacións económicas básicas e a súa representación.
- Tipos de Bens: concepto e clasificación.

BLOQUE 2: ECONOMÍA E EMPRESA

- A empresa e o empresario. Empresarios e emprendedores galegos.
- Tipos de empresa. Criterios de clasificación, forma xurídica, funcións e obxectivos.
- Proceso produtivo e factores produtivos.
- A estrutura produtiva galega: trazos diferenciadores, evolución e perspectivas.
- Fontes de financiamento das empresas.
- Ingresos, custos e beneficios.
- Obrigacións fiscais das empresas.

BLOQUE 3: ECONOMÍA PERSOAL

- Ingresos e gastos. Identificación e control. Xestión do orzamento.
- Obxectivos e prioridades. Aforro e endebedamento. Os plans de pensións.
- Risco e diversificación.
- Planificación para o futuro. Necesidades económicas nas etapas da vida.
- O diñeiro. Relacións bancarias. A primeira conta bancaria. Información.
- Cartóns de débito e crédito. Implicacións dos contratos financeiros.
- Dereitos e responsabilidades dos consumidores no mercado financeiro.
- O seguro como medio para a cobertura de riscos. Tipoloxía de seguros

BLOQUE 4: ECONOMÍA E INGRESOS E GASTOS DO ESTADO

- Os ingresos e gastos do Estado. A débeda pública e o déficit público.
- Desigualdades económicas e distribución da renda. Situación actual, evolución e comparación das cifras españolas respecto doutros países da nosa contorna próxima e de Galicia respecto de España.

BLOQUE 5: ECONOMÍA E TIPOS DE INTERESE, INFLACIÓN/DEFLACIÓN DESEMPREGO

- Tipos de interese.
- A inflación. A deflación.
- Consecuencias dos cambios nos tipos de interese e inflación.
- O desemprego e as políticas contra o desemprego.

BLOQUE 6: ECONOMÍA INTERNACIONAL

- A globalización económica. O comercio internacional. O sector exterior e a economía de Aragón. Empresas aragonesas exportadoras de bens e servizos.
- O mercado común europeo e a unión económica e monetaria europea.
- A consideración económica do medio-ambiente: a sustentabilidade.

2.5-PROCEDIMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN.

O alumnado na materia de **ECONOMÍA de 4º da ESO**, durante o curso, será avaliado mediante **procedementos de avaliación continua** e **instrumentos de avaliación** que constaten e verifiquen os **mínimos esixibles** a dominar suficientemente polos discentes.

- Os **instrumentos** da **avaliación** será os seguintes:

-**Probas escritas / orais**. Baseadas nos criterios do currículo e nos **mínimos esixibles**

da materia de **ECONOMÍA 4º da ESO**.

-**Verificación de Actitude positiva en relación ao profesorado e compañeiros**: comportamento, autodisciplina, interese, tempo de reacción aos avisos, traballo activo e participación/intervención nas sesións de clase.

-**Comprobación da disposición do material**: textos básicos e libreta de clase que deberán estar ao día.

-**Realización, exposición e entrega de tarefas na data fixada**: esquemas, recensións e/ou síntese dos temas, traballos expositivos –grupo, individual-, ... Valórase interese pola materia/tema desenvolvido, emprego de vocabulario técnico da materia e a reflexión e valoración/opinión dos feitos históricos.

.

A **avaliación** será **positiva** ao obter unha **nota igual ou superior a 5** seguindo os criterios establecidos de cualificación da materia.

3.CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS DE ECONOMÍA

A Orde ECD/65/2015, do 21 de xaneiro, pola que se describen as relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación da educación primaria, a educación secundaria obrigatoria e o bacharelato; no seu anexo II sinala que:

“os métodos didácticos débense elixir en función do que se sabe que é óptimo para alcanzar as metas propostas e en función dos condicionantes en que ten lugar o ensino.

A natureza da materia, as condicións socioculturais, a dispoñibilidade de recursos e as características dos alumnos e alumnas condicionan o proceso de ensino-aprendizaxe, polo que será necesario que o método seguido se axuste a estes condicionantes co fin de propiciar unha aprendizaxe competencial no alumnado”.

Polo tanto, o tratamento metodolóxico da materia de **ECONOMÍA de 4º da ESO** débese axustar ao nivel competencial inicial do alumnado, respectando ritmos e estilos de aprendizaxe e a atención á diversidade.

A materia de **Economía de 4º da ESO** permite desenvolver **metodoloxías e estratexias activas**, nas que o **traballo individual** e **cooperativo** estean permanentemente presentes, con elaboración de diferentes tipos de **materiais**, e integrando de xeito especial as **TIC**.

Ademais, a materia de **ECONOMÍA de 4º da ESO** ten un alto **contido práctico**. A base é a **explicación inicial** do profesor, a **análise** dos feitos históricos concretas –allexo do entorno-, no que se require unha alta participación do **alumnado no posterior debate e intervencións dos alumnos**..

A **Metodoloxía** é de carácter **integral**, dando prioridade a unha **metodoloxía** que abrangue todos os **aspectos** que caracterizan cada **momento ou situación a tratar na materia de ECONOMÍA de 4º da ESO**, **contextualizando** os feitos, sen esquecer as efemérides máis importantes como referentes excepcionais do noso pasado.

3.1-ESTRATEGIAS METODOLÓXICAS.

En relación cos **Metodoloxía aplicable**, seguindo a normativa autonómica, temos o art. 11 do **Decreto 86/2015, do 25 de xuño**, onde se enumeran os **principios metodolóxicos** aplicables á **Educación Secundaria Obrigatoria**:

Con relación a materia de **Economía de 4º da ESO**, destacamos:

“Artigo 11. Principios metodolóxicos

1. Os centros docentes elaborarán as súas propostas pedagóxicas para esta etapa desde a consideración da atención á diversidade e do acceso de todo o alumnado á educación común. Así mesmo, arbitrarán métodos que teñan en conta os diferentes ritmos de aprendizaxe, favorezan a capacidade de aprender por si mesmos e promovan a aprendizaxe en equipo.

....

2. A metodoloxía didáctica neste etapa será nomeadamente activa e participativa, favorecendo o traballo individual e o cooperativo do alumnado, así como o logro dos obxectivos e das competencias correspondentes.

3. Procurarase o traballo en equipo do profesorado co obxecto de

proporcionar un enfoque multidisciplinar do proceso educativo, garantindo a coordinación de todos os membros do equipo docente de cada grupo.

4. No proxecto educativo e nas programacións didácticas fixaranse as estratexias que desenvolverá o profesorado para alcanzalos estándares de aprendizaxe avaliados previstos en cada materia e, de ser o caso, en cada ámbito, así como a adquisición das competencias.

5. A intervención educativa debe ter en conta como principio a diversidade do alumnado, entendendo que deste xeito se garante o desenvolvemento de todos/as os/as alumnos/as e máis unha atención personalizada en función das necesidades de cadaquén. Os mecanismos de reforzo, que se deberán pór en práctica tan pronto como se detecten dificultades de aprendizaxe, poderán ser tanto organizativos como curriculares.

6. Prestarase unha atención especial á adquisición e ao desenvolvemento das competencias, e fomentarse a correcta expresión oral e escrita, e o uso das matemáticas. De acordo co disposto no artigo 24.6 da Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as tecnoloxías da información e a comunicación, o emprendemento e a educación cívica e constitucional traballarase en todas as materias.

7. Coa finalidade de promover a comprensión de lectura e de uso da información, dedicarase un tempo á lectura na práctica docente de todas as materias.

8. Promoverase a integración e o uso das tecnoloxías da información e da comunicación na aula, como recurso metodolóxico eficaz para desenvolver as tarefas de ensino e aprendizaxe.

9. Para unha adquisición eficaz das competencias e a súa integración efectiva no currículo, deberán deseñarse actividades de aprendizaxe integradas que lle permitan ao alumnado avanzar cara aos resultados de aprendizaxe de máis dunha competencia ao mesmo tempo. Para isto, aproveitaranse as posibilidades que ofrecen as metodoloxías de proxectos, entre outras, así como os recursos e as actividades da biblioteca escolar.

....”

Coa intencionalidade da **aplicación de estratexias interactivas**, resulta preferible centrar o estudo nas **características esenciais** dos contidos e conceptos a tratar, así como na súa evolución, **a través da análise, comentario e estudio** dun número limitado de **contidos e feitos económicos significativos e salientables**

Para iso, seguimos o seguinte **guión** da **ACTIVIDADE FORMATIVA** durante o curso:

- Parte do **tempo principal** nas sesións de clase dedicárase a **exposición compartida e centrada** no marco xeral correspondente a cada temática concreta ou acontecemento económico e ao **comentario** de feitos significativos presentados ao alumnado en **soporte informático**. Posteriormente, en **grupo**, **análise**, **comparación** e **debate crítico participativo e motivador** sobre a **complexidade** dos feitos económicos e a súa **análise**.
- Elaboración de **traballos** de **recompilación** e **comentario de temas económicos da materia significativos** que se expoñan na clase seguindo as pautas temporais e expositivas do temario. Uso de distintas fontes: periódicos, revistas especializadas, documentais TV, páxinas web especializadas
- **Planificación** da **percepción económica in situ**, mediante **visitas** a empresas, exposicións, conferencias, ...
- **-Traballo continuado**, revisando materiais de clase e de actividades semanais de aplicación práctica dos alumnos. Se aconsellará o uso de páxinas web de contidos da materia, útiles para obter material e servir de fonte de consulta.

Entre as **estratexias aplicables** destacamos:

- 1 **Estratexia expositiva participativa**: Na **exposición inicial** dos contidos da materia, foméntase a **participación activa** do alumnado, fuxindo dar **excepción pasiva**. Promóvese o **diálogo interactivo** entre o alumnado e profesor.
- 2 **Estratexia referencial**: Procúrase a relación coa **realidade próxima** por medio dos Mas Media, recollendo novas de exposicións, actos e acontecementos relacionados co mundo da economía en xeral. O feito de estar en Noia, concello próximo a Santiago de Compostela dota de posibilidades: exposicións, conferencias, etc..
- 3 **Estratexia de indagación**: O obxectivo é facilitar a **asimilación** de **contidos**, hábitos, técnicas e métodos de traballo e estudo: traballos cortos de síntese, comentarios de feitos económicos concretos.
- 4 **Estratexia de intercambio e debate**: O fomento de **debates** e as **saídas** pola contorna buscan a **asimilación crítica** polo alumnado de valores e actitudes para a consecución de criterios e personalidade **propios**.

3.2-CRITERIOS METODOLÓXICOS.

En relación co exposto anteriormente, entre os **critérios** para elaborar e aplicar as **estratexias metodolóxicas** da materia de **Economía de 4º da ESO**, nesta proposta didáctica, destaca os seguintes:

- a) **Adaptación** ás características e **intereses** do alumnado de 4º da ESO, de acordo coas capacidades intelectuais individuais e colectivas propias da etapa.
- b) **Autonomía persoal**: incentivar a capacidade para aprender por si mesmo.
- c) **Actividade**: fomentar a participación na dinámica xeral da aula, con estratexias individuais e en grupo que fomenten a socialización.
- d) **Motivación e sensibilidade**: despertar o interese pola aprendizaxe.
- e) **Integración e interdisciplinidade**: exposición dos contidos cunha estrutura clara, establecendo interrelacións entre a Economía e a Historia do Mundo Contemporáneo ou doutras disciplinas: arte, linguas, cultura, ...
- f) **Funcionalidade**: fomentar a proxección práctica dos contidos e a súa aplicación ao contorno, co fin de asegurar a funcionalidade das aprendizaxes en dous sentidos: o desenvolvemento de capacidades para posteriores adquisicións e a súa aplicación na vida cotiá.
- g) **Variedade na metodoloxía**. Apréndese mellor con fórmulas diversas.

4. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Constátase que hoxe en día é posible o coñecemento da **Economía de 4º da ESO** a partir dos **recursos** que se atopan na **rede**. Estes **constituirán** a **base** dos **materiais didácticos**, xunto coa proxección de contidos en formatos apropiados (*power point*) ou dos documentos que analicen e expliquen os feitos históricos recollidos no currículo.

- i. Disporase durante o curso de tecnoloxía de proxección moderna.
- ii. Texto: Os textos que desenvolven os contidos serán subministrados en arquivos informáticos polo departamento, elaborados e seleccionados a través de **páxinas webs** especializadas ou bibliografía específica.
- iii. Empregarase ademais:
 - Apuntes complementarios: aspectos económicos
 - Vocabulario desenvolvido de conceptos económicos
 - Biblioteca do centro: acceso a enciclopedias, CDs para a elaboración de traballos individuais ou en grupo.
 - Acceso ás páxinas de Internet con contidos sobre a materia.

5. CRITERIOS SOBRE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO.

No apartado 2 da programación establecéronse de xeito coordinado co currículo da materia de **Economía de 4º da ESO** os criterios de avaliación; neste apartado os presentamos separados por bloques:

5.1-CRITERIOS DE AVALIACIÓN POR BLOQUES DE CONTIDOS:

Criterios de avaliación

Bloque 1. Ideas económicas básicas

- **B1.1. Explicar a economía como ciencia social e valorar o impacto permanente das decisións económicas na vida das persoas.**
- **B1.2. Identificar a terminoloxía económica básica e o uso dos modelos económicos, e familiarizarse con eles.**
- **B1.3. Tomar conciencia dos principios da economía para aplicar nas relacións económicas básicas cos condicionantes derecursos e as necesidades.**

Bloque 2. Economía e empresa

- **B2.1. Describir os tipos de empresas e as formas xurídicas das empresas, e relacionar con cada unha coas súas esixencias de capital e as responsabilidades legais dos/das propietarios/as e xestores/as, así como as interrelacións das empresas no seu contorno inmediato.**
- **B2.2. Analizar as características principais do proceso produtivo.**
- **B2.3. Identificar as fontes de financiamento das empresas.**
- **B2.4. Determinar, para un caso sinxelo, a estrutura de ingresos e custos dunha empresa, calculando o seu beneficio.**
- **B2.5. Diferenciar os impostos que afectan as empresas e a importancia do cumprimento das obrigas fiscais.**

Bloque 3. Economía persoal

- **B3.1. Realizar un orzamento persoal distinguindo entre os tipos de ingresos e gastos, e controlar o seu grao de cumprimento e as posibles necesidades de adaptación.**
- **B3.2. Decidir con racionalidade ante as alternativas económicas da vida persoal, e relacionalas co benestar propio e social.**
- **B3.3. Expresar unha actitude positiva cara ao aforro, e empregar o aforro como medio para alcanzar diversos obxectivos.**
- **B3.4. Recoñecer o funcionamento básico do diñeiro e diferenciar os tipos de contas bancarias e de tarxetas emitidas como medios de pagamento, e valorar a oportunidade do seu uso con garantías e responsabilidade.**

- **B3.5. Coñecer o concepto de seguro e a súa finalidade.**

Bloque 4. Economía e ingresos e gastos do Estado

- **B4.1. Recoñecer e analizar a procedencia das principais fontes de ingresos e gastos do Estado, e interpretar gráficos onde se amose esa distribución.**
- **B4.2. Diferenciar e explicar os conceptos de débeda pública e déficit público.**
- **B4.3. Determinar o impacto para a sociedade da desigualdade da renda e estudar as ferramentas de redistribución da renda.**

Bloque 5. Economía e tipos de xuro, inflación e desemprego

- **B5.1. Diferenciar as magnitudes de tipos de xuro, inflación e desemprego, analizar as relacións entre elas e interpretar datos e gráficos vinculados con esas magnitudes.**
- **B5.2. Valorar opcións de políticas macroeconómicas para facer fronte ao desemprego.**

Bloque 6. Economía internacional

- **B6.1. Valorar o impacto da globalización económica, do comercio internacional e dos procesos de integración económica na calidade de vida das persoas e no ambiente.**

En xeral, ao longo do curso **realizaranse varias probas escritas—ou orais— sobre os contidos de traballos expositivos** individuais e/ou de grupo en cada avaliación que o alumno deberá superar cunha nota de 5 ou superior –traballos e probas escritas/orais.

Terase en conta para a nota final a evolución ao longo do curso e a mellora paulatina nas capacidades e coñecementos que abrangue a materia.

5.2-CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN DA MATERIA

Para a determinación da cualificación da materia en cada avaliación, se terán en consideración os seguintes criterios:

- ✓ Os resultados das diferentes probas que se realicen sobre os temas e contidos de cada avaliación. A valoración será de 1 a 10. Haberá probas de recuperación.

- ✓ A realización de tarefas no caderno de traballo do alumno. A valoración será de 1 a 10.
- ✓ O traballo individual ou de equipo que se faga e a súa exposición na aula. A valoración será de 1 a 10.
- ✓ A conduta do alumno durante as sesións: interese, atención, intervencións, comportamento na aula, etc. Permite a suba o baixada da nota, sen determinar aprobado ou suspenso, excepto na seguinte situación: no caso de utilización de medios non autorizados no momento da realización das probas (“costeletas”, conversas, uso do móbil, etc). Tal uso determina a inmediata suspensión da proba no alumno/a ou alumnos/as e a obriga de recuperación. A sanción que se lle imporá, consistirá en que non poderá acadar á máxima cualificación nesa proba (10)– non terá cualificación maior a 7- alterándose os criterios para acadar o aprobado –suporá mais esforzo-. **A reincidencia** supón a cualificación negativa de suspenso (máximo cualificación de 3/10) na avaliación.

Para unha valoración correcta, atendendo aos criterios establecidos, é preciso que durante as probas escritas todo o **material de estudio e os móbiles** deban estar nas maletas -ou mochilas-, fora do ámbito das mesas.

A **recuperación** dos controis suspensos ou para subir nota, **non se realizarán nas sesións da materia**. Se buscará hora e datas que non prexudique o normal funcionamento das sesións.

Ponderación na nota de avaliación:

1. Os controis conxuntamente suporán 8/10 da nota da avaliación. É dicir, o 80 % da nota final, se establecerá polos resultados dos controis. Esíxese unha nota mínima de catro (4) para facer media. As faltas de expresión e ortográficas serán tidas en conta: cada 10 faltas de ortografía que o profesor considere como graves supoñen a perda de 1 punto na cualificación. Só poderase baixar tres puntos sobre a nota final.
2. O/os traballo/s trimestral pondera 1/10 da nota. O 10 %. Valórase tanto o traballo escrito entregado como a exposición oral que se faga na clase.
3. O Traballo no caderno da materia e a conduta en clase suporán tamén un 1/10 da nota. Valórase a participación nas actividades propostas, tanto na aula como no centro. Esa participación debe ser colaborativa e respectuosa cos compañeiros. Da observación diaria en clase determínase a participación activa na clase por parte do alumno/a (*respostas correctas ás preguntas e ás actividades da asignatura que lle propoña o profesor/a; o esforzo, a responsabilidade ante as obrigacións, o coidado dos materiais*).
4. **Todas estas** variables terán unha valoración positiva que se traducirá na cualificación de cada avaliación e na final.

Avaliación final:

1. **A nota media das tres avaliacións.**
2. **Comportamento, traballo, interese, esforzo, ... pode incidir ata un 5% na cualificación final do curso.**

Cálculo da cualificación de cada unha das avaliacións (ponderación, redondeo...)

Nas notas da avaliación, que só admiten números enteiros, aplicarase o seguinte criterio:

1. Si o alumno/a obtivo como promedio unha cifra enteira, se transcribirá esta sen alteracións nas actas.
2. Si se obtén unhas notas con dous decimais, estes non se redondean ata obtención da nota final na avaliación final de xuño. Na que se fara a media con todos o decimais obtidos nas tres avaliacións

5.3-MATERIAIS DO CURSO:

- Os **materiais** imprescindibles do curso son:

-**Arquivos informáticos** do temario e actividades da materia de **Economía de 4º da ESO**. Subministrado polo departamento / profesor.

-**Libreta** de traballo tamaño folio.

-**Libro** de Economía . Editorial Santillana

- **Outros materiais:**

Uso de **elementos** informáticos ou bibliográficos para o desenvolvemento de traballos e tarefas.

5.4-TEMPORALIZACIÓN DE PROBAS E TAREFAS

- **Temporalización:**

A temporalización pode sufrir variacións por imprevistos ou causas sobrevidas – excursión, saídas, ...- ao marxe do normal desenvolvemento do curso.

1º TRIMESTRE

A **avaliación continua** do 1º Trimestre constará das seguintes probas:

1º Control escrito: posibles datas entre o 1ª quincena de outubro.

2º Control escrito: posibles datas entre o 2ª quincena de outubro.

3º Control escrito: posibles datas entre o 1ª quincena de novembro.

4º Control escrito: posibles datas entre o 2ª quincena de novembro.

5º Control escrito: posibles datas entre o 13 e o 18 de decembro.

6º Control traballo: entrega de traballos durante a exposicións que serán determinadas unha vez que se vaia explicando a materia ao longo do transcurso do trimestre.

7º Control: **revisión dos cadernos** de traballo. Puntúa a mellorar a nota da avaliación xunto coa conduta en clase. Durante os controis se revisarán os cadernos.

Durante as probas escritas todo o material de estudio deberá estar na maletas -ou mochilas-, ou fora do ámbito das mesas.

A **recuperación dos controis suspensos** ou para **subir nota**, non se realizarán nas sesións da materia. Se buscará hora e datas que non prexudique o normal funcionamento das sesión.

2º TRIMESTRE

A **avaliación continua** do 2º Trimestre constará das seguintes valoracións:

1º Control escrito : posibles datas entre o 25 e o 31 de xaneiro.

2º Control escrito: posibles datas na 1ª quincena de Febreiro.

3º Control escrito: posibles datas na 1ª quincena de marzo.

4º Control escrito: posibles datas entre o 15 e 19 de marzo.

5º Control traballo: entrega de traballo durante a exposicións que serán determinadas unha vez que se vaia explicando a materia ao longo do transcurso do trimestre.

6º Control: **revisión dos cadernos** de traballo. Puntúa a mellorar a nota da avaliación xunto coa conduta en clase. Durante os controis se revisarán os cadernos.

Durante as probas escritas todo o material de estudio deberá estar na maletas -ou mochilas-, ou fora do ámbito das mesas.

A **recuperación dos controis suspensos** ou para **subir nota**, non se realizarán nas sesións da materia. Se buscará hora e datas que non prexudique o normal funcionamento das sesión.

3º TRIMESTRE

A **avaliación continua** do 3º Trimestre constará das seguintes valoracións:

1º Control escrito: posibles datas na 1ª quincena de abril.

2º Control escrito: posibles datas a finais de abril ou na 1ª semana de maio.

3º Control escrito: posibles datas a finais maio.

4º Control escrito: posibles datas na 1ª semana de xuño.

5º Control traballo: entrega de traballo durante a exposicións que serán determinadas

unha vez que se vaia explicando a materia ao longo do transcurso do trimestre.

6º Control: **revisión dos cadernos** de traballo. Puntúa a mellorar a nota da avaliación xunto coa conduta en clase. Durante os controis se revisarán os cadernos.

-Control escrito final: recuperación de avaliacións pendentes.

Posibles datas entre o 15 e 20 de xuño:

- A **proba** consistirá en responder por escrito a 10 preguntas curtas extraídas do temario desenvolvido durante o curso.
- A **valoración** será de 1 punto por resposta correcta, ata o máximo de 10; considerarase aprobado e superado o temario con nota de 5 ou mais.
- Dita **recuperación xeral** poderá ser dunha soa avaliación ou global si o alumno suspendeu máis dunha avaliación.
- Si o alumno non recupera, presentarse en **setembro** con toda a materia sobre os contidos mínimos.

5.5 MECANISMO/S DE RECUPERACIÓN DA PROBA NON SUPERADA

Rematada a avaliación, é preciso **implementar reforzos** e **guías** aos alumnos/as que non superaron positivamente a avaliación coa subministración **de fichas de repaso:**

5.5.1 **Subministración de resumos ou esquemas de contidos básicos.**

5.5.2 **Control de recuperación por escrito . Nota máxima un 6.**

5.6 AVALIACIÓN FINAL E EXTRAORDINARIA

• Avaliación e Cualificación Final

O peso das cualificación das avaliacións na nota da avaliación final será o mesmo. Para establecela, farase a media coa condición de alcanzaren un mínimo de catro en cada avaliación. Se a media das notas das tres avaliacións é positivo (cinco ou máis) o alumno/a supera a materia. A nota pode verse mellorada ata un 5% e ponderada á alza ata outro 5% polo comportamento e actitude durante todo o curso.

- Avaliación extraordinaria

Descrición do tipo de proba: número de preguntas, valoración de cada unha delas, etc.

A proba extraordinaria de Setembro constará dun exercicio escrito seguindo os criterios e modelos das probas realizada no control escrito final de xuño:

- A **proba** consistirá en responder por escrito a 10 preguntas curtas extraídas do temario desenvolvido durante o curso.
- A **valoración** será de 1 punto por resposta correcta, ata o máximo de 10; considerarase aprobado e superado o temario con nota de 5 ou mais.
- Dita **recuperaciónxeral** poderá ser dunha soa avaliación ou global si o alumno suspendeu máis dunha avaliación.
- Si o alumno non recupera, presentarase en **setembro** con toda a materia sobre os contidos mínimos.

- Se durante o curso o alumno fixo as tarefas e traballos e o comportamento foi correcto segundo o previsto e fixado nos parámetros, terase en conta na nota final.

6.INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DO ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE.

A Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria no seu **Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 29)**. No **Artigo 21.3** en relación coa **Educación Secundaria Obrigatoria** e no 33.4 para o Bacharelato, sinalase que:

“O profesorado avaliará tanto as aprendizaxes do alumnado como os procesos de ensino e a súa propia práctica docente, para o que establecerá indicadores de logro nas programacións didácticas.”

A reflexión e avaliación sobre a propia práctica docente é a mellor vía de formación e renovación permanente, feita con rigor e coa axuda de instrumentos válidos.

A **avaliación do proceso do ensino e a práctica docente** farase, na medida do posible, cunha periodicidade trimestral, coincidente coa avaliación. Pode ser mediante unha táboa de datos.

O Departamento fará uso dos seguintes indicadores (ou outros semellantes, extraídos do estudo de distintos programas dos que dispoña a Consellería de Educación, aplicados aos IES, ou que se fagan no centro de acordo co **Departamento de orientación**, para **avaliar o proceso do ensino e da práctica do profesorado da materia de Economía:**

INDICADORES:

A.-Preparación do ensino e da materia

- A.1.- Domina os contidos da materia e o marco curricular.
- A.2.- Coñece as características, coñecementos e experiencias do alumnado.
- A.3.- Domina a didáctica da materia.
- A.4.- Organiza os contidos e os estándares de aprendizaxe de maneira coherente co marcocurricular e as particularidades do alumnado.
- A.5.- As estratexias de avaliación son coherentes cos estándares de aprendizaxe, e permitendemostrar a todo o alumnado o aprendido.

B.- Creación dun ambiente propicio para a aprendizaxe

- B.1.- Establece un clima de relacións de aceptación, equidade, confianza, solidariedade e respecto.
- B.2.- Manifesta altas expectativas sobre as posibilidades de aprendizaxe e desenvolvemento de todos os seus alumnos.
- B.3.- Establece e mantén formas consistentes de convivencia na aula.
- B.4.- Establece un ambiente organizado de traballo e dispón os espazos e recursos en función das aprendizaxes.

C.- Ensino para a aprendizaxe de todo o alumnado

- C.1.- Comunica de forma clara e precisa os obxectivos e contidos da materia
- C.2.- As estratexias de ensino son coherentes, motivadoras e significativas para o alumnado
- C.3.- O contido da clase é tratado con rigorosidade conceptual e é comprensible para o alumnado.
- C.4.- Utiliza metodoloxías baseadas nas TIC.
- C.5.- Optimiza o tempo dispoñible para o ensino.
- C.6.- Promove o desenvolvemento do pensamento.
- C.7.- Avalía e recolle o proceso de comprensión e ampliación dos contidos por parte do alumnado.

D.- Responsabilidades profesionais como profesor

- D.1.- O profesor reflexiona sistematicamente sobre a súa práctica.
- D.2.- Constrúe relacións profesionais e de equipo cos seus compañeiros.
- D.3.- Asume responsabilidades na orientación do seu alumnado.
- D.4.- Propicia relacións de colaboración e respecto cos pais.
- D.5.- Manexa información actualizada sobre a súa profesión, o sistema educativo e normativa vixente.

- D.6.- Participa e comprométese con Proxecto Educativo do centro.
- D.7.- Organiza e participa nas actividades colectivas do centro.

OS INSTRUMENTOS PARA AVALIAR OS ANTERIORES INDICADORES PODERÍAN SER ALGÚNS DOS SEGUINTEs, SEGUNDO O CASO:

- Reflexión do profesorado sobre a súa práctica docente.
- Análise do cumprimento dos diversos aspectos da programación (obxectivos, contidos, metodoloxía,...).**
- Análise dos resultados académicos.**
- Reunións entre o profesorado.**
- Enquisas persoais ou anónimas ao alumnado sobre diferentes aspectos**

Outros Indicadores:

De **logrodo proceso de ensino** tomados do modelo da **Consellería** poden ser os que a continuación detallamos:

	Escala			
	1	2	3	4
1. O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado.				
2. Conseguiuse crear un conflito cognitivo que favoreceu a aprendizaxe.				
3. Conseguiuse motivar para lograr a actividade intelectual e física do alumnado.				
4. Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado.				
5. Contouse co apoio e coa implicación das familias no traballo do alumnado.				
6. Mantívose un contacto periódico coa familia por parte do profesorado.				
7. Adoptáronse as medidas curriculares adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
8. Adoptáronse as medidas organizativas adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
9. Atendeuse adecuadamente á diversidade do alumnado.				
10. Usáronse distintos instrumentos de avaliación.				
11. Dáse un peso real á observación do traballo na aula.				
12. Valorouse adecuadamente o traballo colaborativo do alumnado dentro do grupo.				

De logro da práctica docente:

	Escala			
	1	2	3	4
1. Como norma xeral, fanse explicacións xerais para todo o alumnado.				
2. Ofrécese a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa.				
3. Elabóranse actividades atendendo á diversidade.				
4. Elabóranse probas de avaliación adaptadas ás necesidades do alumnado con NEAE.				
5. Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar.				
6. Combínanse o traballo individual e en equipo.				
7. Poténcianse estratexias de animación á lectura.				
8. Poténcianse estratexias tanto de expresión como de comprensión oral e escrita.				
9. Incorporáanse as TIC aos procesos de ensino – aprendizaxe.				
10. Préstase atención aos elementos transversais vinculados a cada estándar.				
11. Ofrécese ao alumnado de forma rápida os resultados das probas / traballos, etc.				
12. Analízanse e coméntanse co alumnado os aspectos máis significativos derivados da corrección das probas, traballos, etc.				
13. Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus acertos e erros.				
14. Grao de implicación do profesorado nas funcións de titoría e orientación.				
15. Adecuación, logo da súa aplicación, das ACS propostas e aprobadas.				
16. As medidas de apoio, reforzo, etc. están claramente vinculadas aos estándares.				
17. Avaliase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación...				

7. ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMENTO. RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES.

7.1. ACTIVIDADES DE SEGUIMENTO DAS MATERIAS PENDENTES:

A **Xefa de Departamento** e profesores que imparten cada nivel, encargaranse do alumnado con materias pendentes, levando a cabo un **seguimento** desde o comezo do curso destes alumnos/as.

Atenderanse todas as súas dúbidas sobre a materia que entra nos exames.

Corrixiranse os **cadernos** de actividades sobre a materia dos alumnos/as que voluntariamente os realizaron e proporase a elaboración de **resumes** dos temas polo alumnado. Estas dúas actividades (resumes e cadernos) teñen como obxectivo reforzar a adquisición de coñecementos e motivar aos alumnos/as a que traballen a materia progresivamente en vez de deixalo todo para o día antes do exame.

7.2. RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DE MATERIAS PENDENTES

Os alumnos/as de 4º da ESO que teñan pendentes materias de **Economía de cursos anteriores da ESO** realizarán **dúas probas escritas ao longo do curso**, puntuadas de 1 a 10 puntos.

A súa celebración será flexible procurandonon interferir no desenvolvemento da actividade normal do curso.

De non superar os exames anteriores, terán un **exame final** con cuestións de todas as avaliacións non superadas.

A **cualificación final** será o resultado da **media** aritmética das cualificacións das **dúas valoracións**. Considerarase superada a materia cando se obteña, unha puntuación igual ou superior a 5 puntos e se superen ao mesmo tempo as dúas **valoracións**.

A avaliación de materias pendentes non será progresiva.

O alumnado terá a obriga de aprobar cada nivel; superar a materia de Economía do curso no que está matriculado non implica aprobar a materia pendente.

No caso, de que o profesor que imparte a materia de **Economía de 4º da ESO** tivera que desempeñar tarefas de recuperación con alumnos pendentes de materias **de Economía de 3º ou 2º da ESO** estableceríase o seguinte

Mecanismo:

1- Seguimento:

- Faríase un calendario de clases de recuperación.
- Elaboración de traballos da materia
- Reunións de seguimento e verificación.

2- Proceso de Avaliación con 2 avaliacións parciais por medio de:

-Control escrito de preguntas (10 cuestións curtas, con nota final de valoración de 1 a 10) sobre os contidos da materia desenvolvidos nas tarefas. 70% da nota da avaliación.

-Revisión de tarefas: libreta de traballo desenvolta segundo os criterios marcados. 30 % da nota da avaliación.

Os demais criterios (**avaliación final, cualificación de traballos realizados, como se calcula a cualificación final, ponderación, redondeos, etc.**) serán os mesmos do réxime xeral coas adaptacións que fixeran falta no seu caso.

8.ORGANIZACIÓN DOS PROCEDEMENTOS QUE LLE PERMITAN AO ALUMNADO ACREDITAR OS COÑECEMENTOS NECESARIOS NA MATERIA DE ECONOMÍA DE 4º DA ESO:

No caso da materia de **Economía de 4º da ESO non é necesaria a organización de ningún tipo de procedemento para acreditar coñecementos previos** necesarios para poder impartir a materia.

9.DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUENCIA DOS SEUS RESULTADOS.

A **avaliación** da materia de **Economía de 4º da ESO** debe ser entendida como un proceso continuo.

A 1ª fase da avaliación global (inicial, formativa e final) é a **avaliación inicial**, que permite ao profesor da materia saber de onde se parte. Valóranse coñecementos, actitudes e capacidades previas, de partida, do alumnado. Será a base do profesor para deseñar ritmos e técnicas de traballo a seguir e a referencia para contrastar os progresos dos alumnos/as.

A **avaliación inicial na materia de Economía de 4º da ESO** realizarase ao comezo das actividades lectivas, no mes de **setembro**, para poñer de manifesto as capacidades, coñecementos e actitudes previas do alumnado.

Nos **primeiros días de curso** realizarase unha **proba coas seguintes características:**

- 5 Será de **dobre contido**:
 - Cuestionario individual de tipo test (15-20)
 - Varias preguntas curtas (4/5) de desenvolvemento valorativo e razoado (definicións, descricións, ...).**
- 6 A proba **corrixirase na clase e non condicionará a cualificación** das restantes avaliacións nin a nota final.
- 7 A intencionalidade: apreciar coñecementos, aptitudes, carencias, ... previas do alumnado e detectar posibles problemas.
- 8 Debe permitir detectar aspectos que poden interferir no proceso educativo e precisen dunha atención especial e incluso valorar a disposición emotiva do alumnado de cara á materia.

Se da proba escrita resultara o aprecio de carencias mais aló das previsibles da materia, é dicir, se se apreciase deficiencias que incidan negativamente no proceso de aprendizaxe: **ortografía, letra, fallas na comprensión, orde de ideas, expresións incorrectas, incoherencias, etc.**, sería preciso tomar as medidas pertinentes, precisas e necesarias de principio para corrixir tales carencias, informando a **titora** e facendo partícipe

ao departamento de **Orientación** no diagnóstico e a toma de decisións adecuadas e continxentes ao caso

A **familia** do alumno será **informada** de todos os pormenores, inmediatamente, dándosele a coñecer os resultados da proba e as medidas a tomar.

Mais aló da proba da avaliación inicial, nos **primeiros** días farase **observación** do funcionamento do **grupo** e da **actitude** cara a materia (comportamento, material, atención, implicación, ...), con intercambios orais en torno a algunha actividade inicial relacionada cos bloques (ler, escoitar, entender, expresar).

Considérase importante esta proba; os resultados serviran para coñecer o estado previo de coñecementos e interese que teñen os alumnos para saber o punto de partida á hora de comezar as explicacións.

A información obtida **orientará** ao profesor de **Economía de 4º da ESO** para decidir o **enfoque didáctico** e o grao de profundidade co que deberá desenvolver os novos contidos.

10. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.

A **Consellería de Cultura, Educación e OU**, no seu **DECRETO 86/2015, do 25 de xuño**, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia, no seu **art. 7. Alumnado con necesidades específicas de apoio educativo** sinala:

1. Para o alumnado que requira unha atención educativa diferente á ordinaria, por presentar necesidades educativas especiais, por dificultades específicas de aprendizaxe, trastorno por déficit de atención e hiperactividade (TDAH), polas súas altas capacidades intelectuais, por se incorporar tarde ao sistema educativo ou por condicións persoais ou de historia escolar, estableceranse as medidas curriculares e organizativas necesarias co fin de que poida alcanzar o máximo desenvolvemento das súas capacidades persoais e os obxectivos e competencias establecidas en cada etapa para todo o alumnado.

*Entre estas medidas estableceranse aquelas que garantan que **as condicións de realización das avaliacións se adapten ás necesidades do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo.***

*2. A escolarización do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo rexerese polos principios de normalización e inclusión, e **aseguraré a súa non-discriminación e a igualdade efectiva no acceso e na permanencia no sistema educativo.***

*3. A identificación e a valoración do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo e, de ser o caso, a intervención educativa derivada desa valoración, realizaranse do xeito máis temperán posible, nos termos que determine a consellería con competencias en materia de educación. **Os centros docentes deberán adoptar as medidas necesarias para facer realidade esa identificación, valoración e intervención.***

4. Correspóndelle á consellería con competencias en materia de educación establecer as condicións de accesibilidade e deseño universal, e os recursos de apoio que favorezan o **acceso ao currículo do alumnado con necesidades educativas especiais, e adaptar os instrumentos e, de ser o caso, os tempos e os apoios que aseguren unha correcta avaliación deste alumnado.**

A consellería con competencias en materia de educación, coa finalidade de facilitar a accesibilidade ao currículo, establecerá os **procedementos oportunos cando cumpra realizar adaptacións significativas dos elementos do currículo**, coa finalidade de atender o alumnado con necesidades educativas especiais que as precise. **Estas adaptacións realizaranse procurando o máximo desenvolvemento posible das competencias; a avaliación continua e a promoción tomarán como referente os elementos fixados nas devanditas adaptacións.** En calquera caso, o alumnado con adaptacións curriculares significativas deberá superar a avaliación final para poder obter o título correspondente.

5. A escolarización do alumnado con altas capacidades intelectuais, identificado como tal segundo o **procedemento e nos termos que establece a consellería con competencias en materia de educación, flexibilizarase nos termos que determine a normativa vixente.**

Esta **flexibilización poderá incluír tanto a impartición de contidos e a adquisición de competencias propias de cursos superiores como a ampliación de contidos e competencias do curso corrente, así como outras medidas.**

6. Os **plans de actuación, así como os programas de enriquecemento curricular adecuados ás necesidades do alumnado con altas capacidades intelectuais**, que lle corresponde adoptar á consellería con competencias en materia de educación, permitirán **desenvolver ao máximo as capacidades deste alumnado e terán en consideración o seu ritmo e o estilo de aprendizaxe, así como o do alumnado especialmente motivado pola aprendizaxe.**

No mesmo senso, o **DECRETO 229/2011, do 7 de decembro**, polo que se regula a atención á diversidade do alumnado dos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia na **Sección 3.ª Plan Xeral de Atención á Diversidade** no seu **art. 10**, sobre o **Concepto** sinala:

O **Plan Xeral de Atención á Diversidade** é o documento en que se articula a atención á diversidade a que se refire o artigo 121.2 da Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación. Neste plan concretaranse todas as actuacións e medidas de atención á diversidade que un centro educativo diseña e desenvolve para adecuar a resposta educativa ás necesidades da totalidade do seu alumnado.

Con base no sinalado na normativa, o **Departamento de Economía** no desenvolvemento curricular de cada materia, e na programación anual da mesma terá presente o **Plan Xeral de atención a diversidade** contido no **PEC** do centro.

O desenvolvemento do **principio de igualdade recollido na CE de 1978** e nas leis que a complementan, a **atención á diversidade** debe entenderse, de acordo coa normativa vixente, como o conxunto de actuacións dirixidas a dar **resposta ás diferentes capacidades,**

ritmos e estilos de aprendizaxe, motivacións e intereses, situacións económicas, sociais, culturais, lingüísticas e de saúde do alumnado, todo el merecedor da aplicación do **principio de igualdade de oportunidades** e, polo tanto, de atención ás situacións de partida educativa e formativa **diferenciadas e desiguais en orixe.**

Todas as **medidas** que se establezan oríentanse a alcanzar os **obxectivos** e as **competencias** establecidas e réxense polos principios de calidade, equidade e igualdade de oportunidades, normalización, integración e inclusión escolar, igualdade entre mulleres e homes, non-discriminación, flexibilidade, accesibilidade e deseño universal, e cooperación da comunidade educativa.

Nas nosas aulas dáse unha crecente **complexidade**, non todos os alumnos/as poden seguir o mesmo ritmo de aprendizaxe, sexa polo desenvolvemento psicolóxico como por múltiples causas e **circunstancias persoais e sociais.**

No deseño das **MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE**, sexan de reforzo ou específicas, atendendo ao caso, o Departamento fará uso de metodoloxías, adaptacións curriculares, actividades, instrumentos didácticos diferenciados e contemplados nos programas das materias, na normativa e no **Plan Xeral de atención a diversidade.**

A implementación das medidas farase en función de que o tipo de axuda que ofrecen responda ás **necesidades e peculiaridades** que necesitan os alumnos.

O **Departamento de Economía**, no momento da detección de situación obxecto de atención estará á plena disposición do Departamento de **Orientación** e ao disposto no **Plan Xeral de atención a diversidade** contido no PEC do centro.

Non procederon, no **momento** de **elaboración** desta programación, o establecemento de medidas precisas na materia de **Economía** 4º da ESO, no presente curso, atendendo aos expedientes e prevencións do alumnado.

No aso de presentarse situacións de atención non previstas aplicaríanseas medidas que garanten que as condicións de desenvolvemento curricular adaptaranse as necesidades do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo.

- CONCRECIÓN DAS MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE:

O esquema básico das **MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE**, atendendo á normativa sería:

MEDIDAS ORDINARIAS E EXTRAORDINARIAS

A. MEDIDAS ORDINARIAS: Organizativas y curriculares

a) Organizativas

• Adecuación para algún alumno/a ou grupo da estrutura organizativa do centro e/ou da aula.

a) Tempos diferenciados, horarios específicos, etc.

b) Espazos diferenciados.

c) Materiais e recursos didácticos diferenciados.

• Desdoblamento de grupos.

• Reforzo educativo e/ou apoio de profesorado na aula.

b) Curriculares

• Adaptacións metodolóxicas para algún alumno / grupo, como traballo colaborativo en grupos heteroxéneos, titoría entre iguais, aprendizaxe por proxectos, etc.

• Adaptación dos tempos e/ou os instrumentos de avaliación para algún alumno/a.

• Programas de reforzo para o alumnado que tivo promoción sen superar todas as materias.

• Programa específico para alumnado repetidor da materia.

• Aplicación personalizada dese programa específico para repetidores da materia.

B. MEDIDAS EXTRAORDINARIAS: Organizativas y curriculares

a) Organizativas

• Alumnado que recibe apoio por parte do profesorado especialista en PT / AL.

• De ser o caso, grupos de adquisición das linguas (para alumnado estranxeiro).

• De ser o caso, grupos de adaptación da competencia curricular (alumnado estranxeiro).

• Outras medidas organizativas: escolarización domiciliaria, escolarización combinada, etc.

b) Curriculares

• Adaptacións curriculares na materia.

• De ser o caso, agrupamento flexible ou específico autorizado na materia.

• Alumnado con flexibilización na escolarización.

- Descrición do protocolo de coordinación co profesorado que comparte co titular da materia os reforzos, apoios, adaptación, etc. (coordinación cos PT / AL / outro profesorado de apoio / profesorado do agrupamento / etc.)

11. CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS.

A **Consellería de Cultura, Educación e OU** no seu **DECRETO 86/2015, do 25 de xuño**, no que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato no seu **art.4 dos Elementos transversais**, sinala:

“1. A comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as tecnoloxías da información e da comunicación, o emprendemento, e a educación cívica e constitucional traballaranse en todas as materias, sen prexuízo do seu tratamento específico nalgunhas das materias de cada etapa.

2. A consellería con competencias en materia de educación fomentará o desenvolvemento da igualdade efectiva entre homes e mulleres, a prevención da violencia de xénero ou contra persoas con discapacidade, e os valores inherentes ao principio de igualdade de trato e non discriminación por calquera condición ou circunstancia persoal ou social.

Do mesmo xeito, promoverá a aprendizaxe da prevención e resolución pacífica de conflitos en todos os ámbitos da vida persoal, familiar e social, así como dos valores que sustentan a liberdade, a xustiza, a igualdade, o pluralismo político, a paz, a democracia, o respecto aos dereitos humanos, o respecto por igual aos homes e ás mulleres, e ás persoas con discapacidade, e o rexeitamento da violencia terrorista, a pluralidade, o respecto ao Estado de dereito, o respecto e a consideración ás vítimas do terrorismo, e a prevención do terrorismo e de calquera tipo de violencia.

A programación docente debe abranguer en todo caso a prevención da violencia de xénero, da violencia contra as persoas con discapacidade, da violencia terrorista e de calquera forma de violencia, racismo ou xenofobia, incluído o estudo do Holocausto xudeu como feito histórico.

Evitaranse os comportamentos e os contidos sexistas e os estereotipos que supoñan discriminación por razón da orientación sexual ou da identidade de xénero, favorecendo a visibilidade da realidade homosexual, bisexual, transexual, transxénero e intersexual.

3. A consellería con competencias en materia de educación fomentará as medidas para que o alumnado participe en actividades que lle permitan afianzar o espírito emprendedor e a iniciativa empresarial a partir de aptitudes

como a creatividade, a autonomía, a iniciativa, o traballo en equipo, a confianza nun mesmo e o sentido crítico.

4. No ámbito da educación e a seguridade viaria, promoveranse accións para a mellora da convivencia e a prevención dos accidentes de tráfico, coa finalidade de que os/as alumnos/as coñezan os seus dereitos e deberes como usuarios/as das vías, en calidade de peóns, viaxeiros/as e condutores/as de bicicletas ou vehículos a motor, respecten as normas e os sinais, e se favoreza a convivencia, a tolerancia, a prudencia, o autocontrol, o diálogo e a empatía con actuacións adecuadas tendentes a evitar os accidentes de tráfico e as súas secuelas.”

A teor do sinalado no texto, compre, dende o departamento e dende a materia de **Economía de 4º da ESO**, facer **concrecións** dos elementos transversais.

Os **Elementos transversais** da programación serían:

1. Programación de educación en valores.
2. Tratamento do fomento da lectura.
3. Tratamento do fomento das TIC.
4. Tratamento do fomento da convivencia no centro.
5. Contribución da materia ao proxecto lingüístico.

11.1-PROGRAMACIÓN DE EDUCACIÓN EN VALORES:

As materias do **departamento de Economía** son susceptibles de vincularse con moitos temas transversais que leven á reflexión crítica e á educación en valores, a través do traballo habitual na clase: *a valoración do papel desempeñado polos gobernos nos diferentes períodos da historia e da evolución da economía ou das crisis económicas; o papel da muller no ámbito político, económico, laboral ou cultural; en xeografía económica, con temas como o coidado do medio ambiente, a sostenibilidade, a acción antrópica na paisaxe natural...*

Os **contidos** xornalísticos, por exemplo, permiten a **reflexión** sobre case todos os temas transversais da actualidade podendo ver a permanencia ou a evolución no tempo; **un exemplo: as desfeitas patrimoniais nas diferentes guerras**

O alumnado de **Economía de 4º da ESO** recibe ensinanza de educación en valores co tratamento de temas transversais: **Educación cívica e moral, Educación para a saúde do consumidor, Educación para a paz, Educación non sexista, Educación ambiental e de respecto ao patrimonio histórico e cultural.**

Na materia de **Economía de 4º da ESO** insistirase, acotío, nos principios e condutas de **tolerancia, solidariedade, respecto á diversidade, consumo responsable, non á violencia e respecto ao patrimonio** (este último en consonancia plena cos contidos a materia de **Hª da Arte**, e as distintas materias **Economía** de

Historia e Xeografía); todos estes principios son tendentes a formar **persoas** solidarias e responsables.

Teremos presente que o alumnado chega á maioría de idade co remate dos seus estudos de Bacharelato, polo que deberá ser consciente do que implica: ser cidadán de pleno dereito e deber, aplicando, xa non como concepto teórico, se non como criterio de vida, valores como a tolerancia, o respecto, etc.

Especificamente, entre outros que podar xurdir, **trataranse**:

- Educación para a paz:

A partir da análise da **Hª universal** e da **economía e das crisis económicas e as súas consecuencias** -tamén en **España**- de todos os tempos, e mesmo de textos xornalísticos actuais. Destacarase a importancia de considerar os **códigos** ideolóxicos, relixiosos, políticos, económicos, territoriais dos feitos que son noticia para una **comprensión** cabal da mensaxe, na que se inclúan as distintas **visións** do **mundo** que existiron e que aínda perduran na actualidade. Exemplo: as circunstancias da Guerra Civil e as súas consecuencias que tan negativamente afectaron á poboación, á economía e ao seu **patrimonio material** e inmaterial: destrución do patrimonio e da economía agraria ou urbana, a morte e o exilio; a pobreza, a degradación moral, a violencia, a censura e o control dos cidadáns, o **menosprezo** pola **cultura** e as **expresións** da **arte** (*idem* nos réximes fascistas).

- Educación moral e cívica:

O traballo dentro da materia de **Economía de 4º da ESO** é básico para adquirir **coñecemento** da orixe, formación e expansión de diferentes ideoloxías político-económicas e relixiosas e fomentar a **tolerancia** e o respecto.

Nas aulas do **instituto** no futuro será frecuente a presenza de alumnos de diversas realidades culturais, lingüísticas, relixiosas, ... A lectura e a interpretación de **textos históricos**, crisis económicas territoriais ou mundiais, subdesenvolvementos estrutural de territorios do planeta e de **imaxes** da tradición artística, económica e cultural de diferentes pobos e etapas históricas, axudan a reflexionar sobre o valor e fin da vida, a paz, a concordia e a xustiza, desde as diferentes visións do mundo e do tempo.

Coa **perspectiva** histórica e económica obsérvanse problemas sociais e morais, non moi diferentes dos que se producen na sociedade actual (intolerancia, persecucións, desfeitas materiais e do patrimonio cultural, falseamento da verdade, ...), o cal permitiranos a **reflexión crítica** sobre a conduta dos personaxes e as situación polas que atravesan e a súa relación co mundo real.

- Educación do consumidor:

Este tema transversal pode ser analizado dende as diferentes áreas das ciencias sociais. Na disciplina da **xeografía** e da **economía** poderá ser mellor tratado e apreciar como a sociedade se transformou.

Partiríase da análise da persuasión, a sedución e dos mecanismos da manipulación empregados pola **publicidade**, como instrumento básico para aumentar o nivel de venda dos produtos das empresas que os publicitan. Demostrar como a demanda eleva a oferta se eses produtos se anuncian, a que hora se anuncian e en que medios. Debe facerse fincapé en que o obxectivo final do discurso publicitario é fomentar o consumo do produto ou servizo ofertado, polo que non escatima en medios para conseguilo, desde a realización de estudos psicolóxicos e sociolóxicos, ata o recurso da publicidade encuberta ou subliminar, cada vez máis utilizada no **cine** e a **televisión**. O coñecemento destes feitos permitirá ao alumnado detectar a intencionalidade enganosa, adoptar una actitude crítica e consumir dun xeito responsable. Haberá que ver especialmente o poder dos medios de comunicación, tanto na información xeral como no ámbito do consumo. Na **ECONOMÍA e Xeografía e Historia de 4º da ESO** ena parte do **temario de Hª da Arte** que estudemos, podemos tratar o **consumismo** industrial, a obsolescencia programada e a **desviación** da actual **industria da Arte**: a posesión polo feito da exclusividade, a degradación/multiplicación da expresión da Arte polas modas e subculturas, o consumo da cultura masas, as crisis económicas de sobre - produción

- Educación para a igualdade de oportunidades de ambos os sexo:

Pódese abordar este contido transversal partindo directamente da lectura dos artigos 10 e 14 da Lei Orgánica 1/2004, dado que neles protéxense os **dereitos da muller** e salvagardan a igualdade entre home e muller no ámbito da publicidade e dos medios de comunicación. Tamén pódense utilizar os anuncios (institucional do Ministerio de Igualdade, ou dos Mass Media) sobre os **maltratadores** e facer **regresións** sobre o trato á **muller na Historia e na Historia da economía e Historia da Arte**. A análise dos contidos dos **Mass Media** ou das páxinas de contacto nos xornais, servirán para tratar simultaneamente o tema da **explotación** da muller como obxecto sexual e o tema da educación moral e cívica.

A **historia** permítenos analizar o papel da muller, relegado a maioría das veces ao ámbito doméstico, a súa consideración social –reducida- e suxeita ás convencións políticas, relixiosas, ... Deberá tratarse **historicamente e economicamente** a temática da **muller** como produtora na economía, na cultura e de obras de Arte ao longo da Historia a pesar da súa situación de desigualdade.

Educación ambiental:

En **xeografía** e en **economía** dedícaselle temas especiais; case non debería considerárselle transversal; forma parte do currículo. Si pode incluírse como tema transversal os comportamentos acotío na aula (**limpeza, ruído, reciclaxe dos materiais utilizados**).

Educación sexual:

Os nosos alumnos **non carecen de información** relacionada co tema, polo que o que máis **necesitan**, é formación e **educación**. Pódense aproveitar textos xornalísticos, obras de arte ao longo da Hª, informes da explotación económica do sexo, como motivos para a **análise** da **sexualidade** (erotismo, comportamentos, intolerancia, homofobia, explotación sexual, etc); os textos literarios, as imaxes, debates e coloquios televisivos ou preparados polos propios alumnos, etc., serven para traballar o tema etamén as **consecuencias** da **ignorancia sexual**: comportamentos abusivos, explotación, malos tratos, etc.

Educación para a saúde:

Pódese tratar en paralelo ao anterior e cos mesmos tipos de textos. Engadiríase o tema das drogas e o do alcoholismo.

Educación para o coidado e protección do patrimonio artístico e cultural:

Coidar e preservar o noso patrimonio cultural e natural é unha prioridade da sociedade. As **identidades** constitúense e refórzanse através dos **símbolos**, figuras representativas, **tradicións** que serven de elementos referenciais fundamentais para a **conservación** do noso patrimonio. a destrución do noso patrimonio vai xerar polo tanto una falta de identidade.

11.2-TRATAMENTO DO FOMENTO DA LECTURA:

Na medida na que no centro se deseñe e implemente o **proxecto lector**, o **departamento** de **ECONOMÍA** participará plenamente. O profesorado debe facer seguimento da **expresión oral e escrita** do alumnado. Analizarase a capacidade de construír **frases coherentes**, elaborar temas e definir conceptos nas distintas actividades dos materias do Departamento, así como a capacidade do alumnado para levar a cabo unha **Lectura comprensiva** dos contidos do libro e doutros documentos propostos polo profesor ou profesora. Os posibles instrumentos a usar para avaliari anteriormente exposto, entre outros, destacan os seguintes:

- **Corrección das probas escritas e/ou expositivas**, incidindo e valorando a capacidade expresiva, a ortográfica e caligráfica.
- **Realización de traballos sobre temas da materia estudada**: unha vez realizados deberán lerse e explicarse na aula ante os compañeiros.
- **Valoración das actividades realizadas no caderno de clase**: cun mínimo de orde, coherencia, limpeza e lexible.
- **Proposta de traballos de índole variada**: Exposición comentada e valorativa de traballos individuais ou en grupo de temática diversa dentro da materia.
- **Lectura e recensión de textos diversos -libro, periódico ou calquera outro material didáctico-**: a finalidade é comprobar a **lectura comprensiva**.

As **Ciencias Sociais e a Economía**, *per se* constitúen un idóneo punto de partida para fomentar o hábito da **lectura**: a **Historia**, a **Xeografía**, e **os estudos de ECONOMÍA e Hª da Arte** baséanse na documentación escrita e gráfica. Explicar aos alumnos como una realidade histórica ou económica pódese constatar cun documento histórico resulta moi ilustrativo. En xeral, os libros de texto de hoxe en día inclúen este tipo de documentos que, ou ben se len na clase reflexionando sobre eles, ou ben son traballados polos alumnos nas súas casas.

Un gráfico de economía, unha estatística sinxela de poboación, de actividades ou riqueza –comentados- informa da realidade histórica, económica, material, ideolóxica, moral, ... concreta.

Este departamento considera **necesaria** e moi didáctica a **colaboración** coa **biblioteca** do centro, polo que **colaborará** en aportar **lecturas recomendadas** por niveis académicos para os alumnos da ESO e de Bacharelato.

A lectura dos libros **nunca será obrigatoria**; os profesores estimularán –coa mellora na nota na avaliación- aos alumnos á lectura da **novela histórica ou de narrativa histórica-prestando atención aos contidos da materia reflectidos nelas**-, como medio para achegarse ao acontecer económico-histórico. Ao remate da mesma os alumnos farán un traballo que contará para a nota. Tratarase de elixir exemplares das que haxa suficientes na Biblioteca ou que existan en formato dixital.

Os profesores dos cursos de ESO e Bacharelato recomendarán ao alumnado, como contribución ao **Proxecto Lector** e complemento das materias explicadas na aula, a lectura de biografías de artistas e personaxes históricos de relevo con certos contidos da materia (Mestre Mateo, Velázquez, Goya, Monet, Picasso, Napoleón, Roosevelt, Juan Prim, Bismark, Hitler, A Pasionaria, Isabell II de España, etc.), e de novelas históricas de libre elección entre as que hai no centro.

11.3-TRATAMENTO DO FOMENTO DAS TICs.

As **Tecnoloxías da Información e a Comunicación (TIC)** son todos aqueles **recursos, ferramentas e programas** que se utilizan para procesar, administrar e compartir a **información** mediante diversos **soportes tecnolóxicos**, tales como: ordenadores, teléfonos móbiles, televisores, reprodutores portátiles de audio e vídeo ou consolas de xogo.

O papel das TIC na sociedade, hoxe en día, é importante porque ofrecen moitos **servizos** como: correo electrónico, procura de información, banca online, descarga de música e cinema, comercio electrónico, etc. Por esta razón as **TIC forman parte en diversos ámbitos da vida, entre eles, o da educación.**

Ademais douso dos recursos tradicionais en **papel impreso**: fontes bibliográficas, libros de texto, libros de lectura, fotocopias, textos especialmente seleccionados (históricos, de Arte, historiográficos, diagramas, mapas temáticos, mapas mudos, estatísticas diversas de economía, noticias de prensa, etc.), utilizaranse os **medios audiovisuais e as TIC** para a adquisición da competencia no **tratamento da información e a competencia dixital** e dar apoio ás explicacións, ás exposicións orais do alumnado, á procura de información, á composición de textos ou á realización de traballos de investigación.

Medios audiovisuais: diapositivas de xeografía, xeografía económica e de arte, fotografías de paisaxes, láminas, películas de acontecementos históricos, gravaciónsmusicais que se relacionen con épocas concretas, documentais, programasTV, etc.

O uso de **sistemas informáticos** fomenta e axuda á ampliación do vocabulario polo uso de terminoloxía específica dos sistemas operativos: arquivos, escritorio, barra de ferramentas, cartafoles, fiestras, etc.; termos referidos á organización e recuperación da información en diferentes soportes: disquete, disco duro, pen drive, CD-ROM, DVD, etc.

É importante subliñar que en 1º e 2º de ESO hai o **Proxecto Abalar**.

Fomentarse nos diferentes cursos e materias de CCSS:

- O uso dos procesadores de textos para a presentación correcta dos seus traballos escritos en ordenador: marxes, sangrados, tamaños e tipos de letra, viñetas ...
- O uso de programas de presentación (**Power-Point**) para as exposicións orais do alumnado na clase.
- A visualización das presentacións en Power-Point colgadas na rede feitas por profesores doutras comunidades. Servirán ao alumnado para apreciar a **sintetización** de contidos.
- O uso de correctores, tradutores e dicionarios, para aquelas páxinas que aporten información noutras linguas.

- **Internet** será eficaz non só para a procura de información senón tamén como vía de acceso ás páxinas web de interese das materias curriculares do noso departamento, visitas e creacións de blogs.

11.4-TRATAMENTO DO FOMENTO DA CONVIVENCIA NO CENTRO. Accións de contribución ao Plan de Convivencia:

Vivir xuntos, **aprender a convivir**, é unha finalidade esencial da educación, e representa un dos principais retos para os sistemas educativo actuais.

Esta aprendizaxe é -non so- valiosa en si mesma, e imprescindible para a construción dunha sociedade máis democrática, solidaria, cohesionada e pacífica na que fenómenos como o acoso escolar, a violencia doméstica, a violencia de xénero, o maltrato, ... non teñan cabida.

O **informe da UNESCO da Comisión Internacional sobre a educación para o século XXI** propoñía-máis alá do estrito campo do coñecemento- esinalaba a necesidade de que os **alumnos aprendan na escola a convivir**, coñecendo mellor ós demais e creando un espírito novo que impulse a realización de **proxectoscomúns** e a solución pacífica e intelixente dos conflitos.

Unha percepcións estendida na poboación española e galega fai referencia ao progresivo incremento dos problemas de **convivencia** nos centros educativos, especialmente nos centros de secundaria. As situacións de indisciplina, insolencia na comunicación e acoso escolar entre escolares - existiron sempre-, parecen ter cobrado maior relevancia nos últimos anos, en parte polos Mass Media.Percíbese un aumentados problemas e dificultades do profesorado para impartir as clases e levar a cabo o proceso de ensino polas conductas disruptivas na aula.

Hai un amplo acordo sobre a complexidade que encerra a convivenciaescolar e a presenza de múltiplesfactores que contribúen a explicar os principais problemas da convivencia.

Na actualidade -2018- o clima de convivencia deste centro é bo, non se observaron serios problemas nos cursos pasados, mais aló de apreciacións individuais das casuísticas e algunha excepción, caso concreto, a contar como grave ou moi grave.

Algúns conflitos xurdidos eran esporádicos e resolvíanse fundamentalmente co **diálogo**, con medidas de **intervención individual** ou en **grupo** ou **disciplinarias** de carácter menor.Para seguir así, é importante que a metodoloxía empregada no proceso ensino -aprendizaxe este implicada en xerar un bo **clima de convivencia na aula e no centro**.

Dende o departamento de **ECONOMÍA** contribuiremos a fomentar e por en práctica o **plan de convivencia** impartindo unha educación baseada na tolerancia e o respecto a todo tipo de crenzas e opinións.

Fomentarase o traballo e a responsabilidade, desenvolvidos nun ambiente de

liberdade, no respecto aos principios democráticos, potenciando a autoestima e facilitando a superación persoal.

Evitaremos nas aulas as condutas disruptivas (levantarse sen permiso, falar durante as explicacións, ...), condutas **violentas** (dano físico e/ou verbal) ou **dano ás propiedades e mobiliario** escolar.

O profesorado deste departamento intentará conseguir a **integración** de todo o alumnado **sen ningún tipo de discriminación** realizando actividades que valoren positivamente a diversidade cultural das persoas.

Fomentaremos o **asociacionismo** do alumnado cando mandemos facer traballos ou actividades en grupos. Serán grupos **heteroxéneos** en xénero, nivel de rendemento,

Na **medida do posible** faranse actividades para conmemorar determinados eventos considerados clave e significativos da convivencia pacífica en liberdade: **a Semana da Constitución e do Estatuto de Autonomía de Galicia, o día dos Dereitos Humanos, o día Internacional contra a violencia cara ás mulleres, ...**

Tentaremos de establecer un **clima** de traballo adecuado durante o curso; para isto buscaremos 0 consensas normas de funcionamento do grupo-clase; normas a cumprir por todos e que serán claras, concretas, xustas e discutibles.

Ante calquera **conflicto** que poida xurdir na clase, intentaremos actuar con **flexibilidade**, moderación, criterio, ...tendo en conta á persoa e as diferenzas individuais do alumnado.

Será importante **concienciar e sensibilizar** a toda a Comunidade Educativa sobre a importancia dunha adecuada **convivencia** escolar, necesaria para un correcto funcionamento do centro e para un **bo clima educativo** que facilite os procesos de ensino- aprendizaxe.

Consideramos que **a Convivencia e o Plan de Convivencia deben ser traballados continuamente, diariamente por cada profesor na aula.**

As **materias de ECONOMÍA e das CCSS** permiten, polos **contidos**, as imaxes e os textos, e desde a propia acción educativa na aplicación da materia nas aulas, **fomentar valores** como a **igualdade** entre homes e mulleres, a **non-discriminación**

por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, a resolución pacífica de conflitos, a defensa da liberdade, a igualdade, os dereitos humanos e a paz.

11.5- CONTRIBUCIÓN DA MATERIA AO PROXECTO LINGÜÍSTICO:

Os membros do Departamento teñen previsto colaborar, como parte da comunidade educativa, para acadar os **obxectivos** que se recollan no **Proxecto Lingüístico** do centro incluído no PEC

Con independencia do dito, no presente curso levaranse as seguintes **accións**:

- Contribuír a que o alumnado acade unha **competencia lingüística** axeitada tanto en **galego** como en **castelán** ao longo do proceso de formación.
- Participar no proceso de **dinamización lingüística** do centro.
- Favorecer as **actitudes positivas** cara co coñecemento da **lingua e cultura galegas**.
- Participar co resto da comunidade educativa en **actividades** que fomenten o uso e a **integración da cultura galega**.
- Non discriminar** a ningún membro da comunidade escolar **por motivo da súa lingua**, de maneira que as actuacións que se fagan para favorecer o coñecemento da lingua galega ou castelá deberán axustarse ao principio de **non separación do alumnado en función da súa lingua**.
- Colaborar co resto da comunidade educativa para que o **alumnado con necesidades educativas especiais ou de nova incorporación** ao sistema educativo de Galicia poida **integrarse** ao ritmo ordinario de aprendizaxe do resto do alumnado o máis pronto posible.
- Propiciar o uso do galego por parte do alumnado nas clases de ECONOMÍA**, tanto a nivel oral como escrito, pero aceptando con total normalidade a posibilidade de que poida utilizar o castelán sen que este feito leve aparellado ningún tipo de discriminación.
- Fomentar a busca e utilización de material multimedia en galego**, pero sen prexuízo de que se empregue tamén o atopado en castelán ou inglés, sobre todo tendo en conta que para moitos cometidos o material deste tipo en galego é bastante limitado.

12. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES PROGRAMADAS POLO DEPARTAMENTO DECCSS.

O DEPARTAMENTO de **ECONOMÍA** co do de **CCSS** tentará de acercar á **realidade económica, histórica, xeográfica e artística** global e concreta ao alumnado do centro.

Tentarase xerar criterios e actitudes de valoración do entorno e visualizar, en directo, contidos de carácter teórico adquiridos no traballo de aula.

Con esta pretensión, para o curso 2017-18 programaranse e reflectiranse no **Plan Xeral de Actuación do Centro** as actividades complementarias e extraescolares.

Nesta futura **programación** de actividades extraescolares e complementarias, poderanse establecer, entre outras, as seguintes **saídas de carácter didáctico** e **actividades**:

- Centros económicos da entorna.
- **Exposicións** ou actividades culturais que xurdan ao longo do curso, en Noia ou vilas próximas.
- **Conferencias** programadas no centro desde a materia ou o departamento así como aqueles actos culturais que xurdan no curso no propio centro.
- Participación nas **actividades da Semana Cultural** a celebrar en abril. Os temas e grupos de destino determinaranse ao longo do curso.

13. Mecanismos de revisión, de avaliación e de modificación da programación en relación cos resultados académicos e procesos de mellora.

Coa referencia dos resultados acadados polo alumnado nas avaliacións, o **Departamento** de **Economía** fará **auto-avaliación** por medio dun debate de opinións e das observacións entre os membros do departamento, para **detectar** erros e **afianzar** acertosa programación e adoptar as medidas pertinentes e oportunas.

Consideramos a **avaliación** como un proceso constante incluído na **programación** na que a fase final da mesma é a **memoria** que recolle as **propostas** de futuro para **retro- alimentar** e mellorar o proceso de ensino/aprendizaxe das materias do departamento.

Avaliarase:

a) A **concreción e cumprimento** dos **obxectivos, contidos e criterios de avaliación**. A **planificación temporal** dos **contidos**, cuestión difícil de planificar a 1ª vez que se da a materia; á avaliación periódica deste aspecto, permíte acadar mellores aproximacións de cara ao futuro.

b) A **selección** dos **contidos** considerados como **básicos**.

c) As **estratexias didácticas** empregadas.

d) Os **recursos e materiais** utilizados.

e) As **actividades** acotío, das que extraemos se contribuíron á comprensión do tema de traballo ou se son precisas outras actividades.

f) A **evolución** do alumnado con **medidas de atención** á diversidade.

g) A **eficacia e rendemento** das **actividades complementariase** de **contidos transversais** e o **rendemento** das accións do proxecto lector e do plan de integración das TICs.

Pódense realizar **test anónimos** ao **alumnado**-cada trimestre ou ao final de curso-, sobre a valoración que teñen do profesorado que lle imparte clase, tanto a nivel didáctico como a percepción que teñen do traballo do profesor ou profesora.

O obxectivo é a mellora da programación e a práctica docente nos seguintes cursos, rectificando o preciso para lograr os obxectivos fundamentais da área.

- **A Periodicidade coa que se revisará a programación:** será trimestral e de carácter provisional, a espera da avaliación final e da memoria de fin de curso coas súas conclusións.
- **Contidos que foi preciso engadir ou eliminar con base na programación prevista:** serán determinados definitivamente na memoria e serán incluídos os cambios na programación do curso vindeiro.
- **Medidas que se adoptarán como resultado da revisión:** especificadas na memoria e programación vindeira.

Atendendo ao **modelo** de programación da Consellería, podemos sinalar os seguintes

INDICADORES DE LOGRO.

Mediranse do 1 ao 4 do seguinte xeito:

- Poucas veces.....1
- A miúdo2
- Case sempre.....3
- Sempre..... 4

Os Indicadores de Logro cubriranse cos resultados da enquisa para a Avaliación do Labor Docente realizada polo alumnado de xeito anónimo, a través dun formulario virtual, como este:

	Escala			
	1	2	3	4
1. Adecuación do deseño das unidades didácticas, temas ou proxectos a partir dos elementos do currículo.				
2. Adecuación da secuenciación e da temporalización das unidades didácticas / temas / proxectos.				
3. O desenvolvemento da programación respondeu á secuenciación e a temporalización previstas.				
4. Adecuación da secuenciación dos estándares para cada unha das unidades, temas ou proxectos.				
5. Adecuación do grao mínimo de consecución fixado para cada estándar.				
6. Asignación a cada estándar do peso correspondente na cualificación.				
7. Vinculación de cada estándar a un ou varios instrumentos para a súa avaliación.				
8. Asociación de cada estándar cos elementos transversais a desenvolver.				
9. Fixación dunha estratexia metodolóxica común para todo o departamento.				
10. Adecuación da secuencia de traballo na aula.				
11. Adecuación dos materiais didácticos utilizados.				
12. Adecuación do libro de texto (no caso de que se use).				
13. Adecuación do plan de avaliación inicial deseñado, incluídas as consecuencias da proba.				
14. Adecuación da proba de avaliación inicial, elaborada a partir dos estándares.				
15. Adecuación do procedemento de acreditación de coñecementos previos.				
16. Adecuación das pautas xerais establecidas para a avaliación continua: probas, traballos, etc.				
17. Adecuación dos criterios establecidos para a recuperación dun exame e dunha avaliación.				
18. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación final.				
19. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación extraordinaria.				
20. Adecuación dos criterios establecidos para o seguimento de materias pendentes.				
21. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación desas materias pendentes.				
22. Adecuación dos exames, tendo en conta o valor de cada estándar.				
23. Adecuación dos programas de apoio, recuperación, etc. vinculados aos estándares.				
24. Adecuación das medidas específicas de atención ao alumnado con NEAE.				
25. Grao de desenvolvemento das actividades complementarias e extraescolares previstas.				
26. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre criterios de avaliación, estándares e instrumentos.				
27. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre os criterios de promoción.				
28. Adecuación do seguimento e da revisión da programación ao longo do curso.				
29. Contribución desde a materia ao plan de lectura do centro.				
30. Grao de integración das TIC no desenvolvemento da materia.				

Observacións:

NOIA A 15 DE OUTUBRO DE 2018

MARÍA CASAL FERNÁNDEZ

XEFA DO DEPARTAMENTO DE ECONOMÍA